

31 januari—3 februari

Debatter m. m.

Tisdagen den 1 februari

Sid.

Svar på interpellationer:

av herr Edström om lokaler för verksamheten till förebyggande av sjukdomen PKU	5
av herr Edström ang. behörigheten att utöva läkaryrket	7

Onsdagen den 2 februari

Alkoholbeskattningen, m. m.	11

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 2 februari

Bevillningsutskottets betänkande nr 1, ang. ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen om skatt på sprit och vin, m. m.	11

Måndagen den 31 januari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 21, 24 och 25 innevarande månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till riksdagens första kammare

För deltagande i Nordiska rådets sammanträde i Köpenhamn den 28/1—den 2/2 1966 får jag härmed anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet. Stockholm den 27 januari 1966

Gunnar Lange

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller härmed om befrielse från riksdagsarbetet under tiden den 3—den 6 februari 1966 för utrikes resa.

Stockholm den 24 januari 1966

Sven Aspling

De begärda ledigheterna beviljades.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 22, angående försäljning av viss staten tillhörig mark.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens löne delegations redogörelse för dess verksamhet under år 1965.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 250—255 till konstitutionsutskottet och

motionerna nr 256—278 till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 279 hänvisades densamma, såvitt den avsåg punkten A 3, till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 280—300 till statsutskottet, motionerna nr 304—308 till bevillningsutskottet och motionerna nr 309—317 till bankoutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 318 hänvisades densamma, såvitt den avsåg den kriminologiska och rättssociologiska forskningen och undervisningen, till statsutskottet samt i övrigt till lagutskottet.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 319—328 till lagutskott, motionerna nr 329—337 till jordbruksutskottet, motionerna nr 338—348 till allmänna beredningsutskottet, motionerna nr 355 och 356 till utrikesutskottet, motionerna nr 357—365 till konstitutionsutskottet samt motionerna nr 366—378 till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 379 hänvisades densamma, såvitt den avsåg fastställande av grundbelopp och resetillägg inom studiehjälpen, till lagutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionerna nr 380—395.

Vid föredragning av motionen nr 396 hänvisades densamma, såvitt den avsåge punkten 2 a) samt punkten 3, utom i vad den gällde anslag, till lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 397—442 till statsutskottet, motionen nr 443 till lagutskott, motionerna nr 444—493 till statsutskottet, motionerna nr 494—538 till bevillningsutskottet, motionerna nr 539—559 till bankoutskottet, motionen nr 560 till statsutskottet, motionerna nr 561—599 till lagutskott, motionerna nr 600—619 till jordbruksutskottet, motionerna nr 620—637 till allmänna beredningsutskottet och motionerna nr 638—642 till statsutskottet.

Anmälades och bordlades

dels Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade skrivelse nr 3, med redo-

görelse för behandlingen hos Kungl. Maj:t av riksdagens skrivelser;

dels ock Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade propositioner:

nr 19, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1965 vid dess fyrtonionde sammanträde fattade beslut; och

nr 25, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.05.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 1 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollen för den 26 nästlidne januari.

Om lokaler för verksamheten till förebyggande av sjukdomen PKU

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ASPLING, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Edströms* interpellation om lokaler för verksamheten till förebyggande av sjukdomen PKU, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Edström har frågat när det kan förväntas att lokaler för diagnostik av den s. k. PKU-sjukdomen blir iordningställda, så att denna verksamhet kan omfatta hela landet.

PKU-sjukdomen, vars orsak är en medfödd defekt i ämnesomsättningen, leder till svår efterblivenhet om man inte kan ge barnet behandling redan någon vecka efter födelsen. I Sverige föds årligen ungefär 10—12 barn, som drabbas av sjukdomen. En diagnosmetod har nu kommit fram, som innebär att man gör en bakteriologisk undersökning av blodprov från de nyfödda barnen redan under de första levnadsdagarna. Med hjälp av denna metod kan sjukdomen spåras och behandlingen sättas in i tid.

Anslag för en sådan diagnosverksamhet har begärts i årets statsverksproposition. Kungl. Maj:t har emellertid i december i fjol medgett, att verksamheten får sättas i gång vid statens bakteriologiska laboratorium — SBL — och ställt medel till förfogande för bl. a. anställande av erforderlig personal. Redan dessförinnan har motsvarande verksamhet pågått i lokaler tillhöriga

Stockholms stads bakteriologiska centrallaboratorium. Sedan byggnadsstyrelsen den 11 januari i år avlämnat förslag till lösning av lokalfrågan jämte kostnadsberäkning, har Kungl. Maj:t den 27 januari uppdragit åt styrelsen att skyndsamt uppföra en barackbyggnad för ändamålet på SBL:s område. Kostnaderna för byggnaden jämte försörjningsåtgärder och utrustning m. m. uppgår till drygt 700 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har förklarat, att byggnaden skall kunna stå färdig senast i maj i år.

Det är enligt min uppfattning angeläget att diagnosverksamheten redan dessförinnan kan utvidgas, så att den kan omfatta så stor del av landet som möjligt. Olika utvägar att provisoriskt lösa lokalfrågan har prövats. Bl. a. har möjligheter yppats att utnyttja vissa utrymmen inom karolinska sjukhusets bakteriologiska centrallaboratorium. Det har vidare visat sig möjligt för Stockholms stad att bereda ökade utrymmen åt PKU-verksamheten i de lokaler inom stadens bakteriologiska laboratorium, där den hittills har bedrivits. Verksamheten kommer tills vidare att fortsätta inom stadens laboratorium. Tack vare de ökade lokalutrymmena beräknas diagnostiken under våren kunna vidgas till att omfatta ungefär halva landet. Sedan byggnaden vid SBL har färdigställts, beräknas diagnosverksamheten inom loppet av 3—4 månader komma att utsträckas till hela landet.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för socialdepartementet för svaret och främst för dess positiva innehåll.

Om lokaler för verksamheten till förebyggande av sjukdomen PKU

När jag i fredags i radio hörde att Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att skyndsamt uppföra en barack inom statens bakteriologiska laboratoriums område för diagnostikverksamheten rörande PKU-sjukdomen, blev jag mycket tillfredsställd.

Med min interpellation avsåg jag nämligen att väcka uppmärksamhet för dessa problem så att en praktisk lösning snarast skulle komma till stånd i fråga om lokalutrymmena. I övrigt hade ärendet redan rönt herr statsrådets positiva välvilja. Departementschefen bör nog inte lastas för det uppkomna dröjsmålet; det synes helt vara byggnadsstyrelsens skuld. Nu ser det emellertid ut som om denna viktiga diagnostikverksamhet skulle kunna omfatta hela landet redan inom ett halvt år, vilket är högeligen glädjande, åtminstone som en första etapp. Målsättningen är nämligen, som herr statsrådet säkert vet, betydligt vidare.

Vi har bland våra nyfödda en inte så liten grupp med *medfödda metaboliska rubbningar* av olika art. En efter en av dessa rubbningar har upptäckts under de senaste årtiondena. Flertalet av dessa barn får, om de ej behandlas, höggradiga utvecklingsrubbningar med imbecillitet eller idioti som följd. Genom diet på ett tidigt levnadsstadium hindras de sjukliga förändringarna, och barnen blir friska. PKU har varit prototypen. Men vi har andra: tyrosinämier, leucinämier, galaktosämier etc. — tillsammans ett 20-tal olika sjukdomar. Flertalet av dem leder till grav själslig utvecklingsrubbning, en del till grava kroppsliga skador i skelett, njurar, lever etc.

Hur många barn som årligen föds i vårt land med sådana rubbningar vet vi ännu inte. Vi vet att vi får 10 å 12 PKU-barn om året, sannolikt något färre tyrosinämier, 8 å 10 leucinämier och troligen bara ett par galaktosämier. Beträffande övriga former av dessa sjukdomar är frekvensen helt okänd. Det är emellertid inte osannolikt att det till-

sammans kan röra sig om bortåt ett hundratal fall om året.

Hela detta komplex bör angripas genom profylaktiska åtgärder. I flertalet fall kan diet, insatt på ett tidigt stadium, hindra sjukdomen att framkalla skador — kärnpunkten är att diagnos ställes i tid. Det som nu planeras och utföres för PKU-barnen utgör inkörsporten. De problem som vi nu diskuterar är av betydligt större samhällelig betydelse än vad de ytligt sett förefaller att vara.

Vi står nu inför en praktisk möjlighet att avsevärt minska antalet utvecklingsstörda barn i vårt land, och det skall vi vara synnerligen glada för.

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Herr Edström nämnde inledningsvis att denna fråga kanske hade kunnat påskyndas. Jag vill med anledning av en formulering i hans inlägg påpeka att det inte ankommer på mig att betygsätta ett ämbetsverk. Man bör dock ha klart för sig att byggnadsfrågan i många avseenden har varit komplicerad. Byggnaderna skall uppföras på SBL:s område här i Stockholm, och där föreligger omfattande utbyggnadsplaner. Den immunologiska avdelningen skall förstärkas väsentligt med bl. a. en rad nya byggnader. Detta område skall vidare tillföras en annan byggnad, i vilken en s. k. BCG-vaccinationstillverkning skall pågå; en verksamhet som nu är förlagd till Göteborg. Det har alltså varit byggnadsfrågor av ganska komplicerad natur, och man har varit tvungen att lösa dem i ett sammanhang. Dessa byggnadsfrågor har nämligen haft inbördes beröringspunkter i många avseenden.

Vi har nu kommit i gång, och jag vill bara avslutningsvis säga att självfallet har det varit angeläget att i alla avseenden påskynda utvecklingen av denna verksamhet, men jag har ändå, herr talman, velat göra denna kommentar med anledning av herr Edströms inledande ord i hans inlägg.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. behörigheten att utöva läkaryrket

Ordet lämnades ånyo till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet **ASPLING**, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara jämväl herr *Edströms* interpellation angående behörigheten att utöva läkaryrket, och nu anförde:

Herr talman! Herr Edström har frågat, om det är regeringens avsikt att behålla de nuvarande reglerna om specialistbehörighet för läkare under åtskilliga år och om det finns möjlighet att efter medicinalstyrelsens hörande göra en provisorisk modernisering av reglerna i avbidan på det förslag, som medicinalstyrelsen och universitetskanslersämbetet nyligen fått i uppdrag att lägga fram.

Som herr Edström anför har Nordiska rådet rekommenderat regeringarna att försöka genomföra enhetliga regler om specialistbehörighet för läkare. En internordisk arbetsgrupp, som regeringarna med anledning härav tillsatte, har avgett ett förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om enhetliga regler på området. Förslaget anger vissa allmänna villkor som dessa regler skall uppfylla och förutsätter att det närmare innehållet i de nationella reglerna utformas av varje land för sig. Samtliga länder måste ändra sina regler för att kunna uppfylla de krav som förslaget till överenskommelse uppställer.

Medicinalstyrelsen och universitetskanslersämbetet har fått i uppdrag att gemensamt utreda förutsättningarna för Sveriges anslutning till en överenskommelse med i huvudsak det föreslagna innehållet. Överenskommelsen skulle för Sveriges del medföra en förlängning av specialistutbildningstiden och ämbetsverkens uppdrag omfattar även att i sammanhanget utreda förutsättning-

Ang. behörigheten att utöva läkaryrket
arna för att begränsa tidsåtgången för läkarutbildningen fram till medicine licentiatexamen.

Det är min förhoppning att arbetet skall kunna utföras snabbt. Som herr Edström säkert förstår skulle det inte vara ägnat att påskynda arbetet om medicinalstyrelsen fick i uppgift att samtidigt medverka till provisoriska bestämmelser för en övergångstid, som under alla omständigheter skulle bli kort.

Herr **EDSTRÖM** (fp):

Herr talman! Jag uttryckte nyss min tacksamhet för det synnerligen positiva svar som jag erhöll från herr statsrådet och chefen för socialdepartementet på den förra interpellationen. Det svar jag nu erhållit på den senare interpellationen — den om reglerna för specialistbehörighet för läkare och deras behövliga modernisering — tackar jag även för, ehuru svaret enligt min uppfattning kunde ha varit en aning mera positivt.

Herr statsrådet anför i sin slutkläm, att han anser att det inte skulle vara ägnat att påskynda utredningsarbetet, om medicinalstyrelsen samtidigt fick i uppdrag att medverka till att utarbeta provisoriska bestämmelser under en övergångstid, som under alla förhållanden skulle bli kort. Jag tillåter mig att betvivla att det kommer att ta så kort tid att slutföra den nu inte ens definitivt tillsatta, men i alla fall beslutade utredningen om förutsättningarna för Sveriges anslutning till ett föreslaget internordiskt avtal rörande specialistbehörighet för läkare, detta därför att utredningens uppdrag även innefattar att undersöka förutsättningarna för att begränsa tidsåtgången för läkarutbildningen fram till medicine licentiatexamen. Detta senare kan aldrig vara en enkel fråga, även om det bara skulle röra sig om att överföra vissa assistentkurser från tiden före ämbetsexamens avläggande till den s. k.

Ang. behörigheten att utöva läkaryrket

turnus-utbildningen efteråt, d. v. s. så att man får det mera som man har det i Danmark — jag har mig bekant att det tycks vara avsikten.

Det påtalbara är emellertid, som jag framhållit i min interpellation och här vill kraftigt understryka, att de nuvarande specialistbestämmelserna för läkare i Sverige är så föråldrade och otidsenliga, att det är synnerligen önskvärt med hänsyn till den praktiska sjukvårdens krav att de moderniseras.

Utvecklingen inom medicin och naturvetenskap har, som ni alla vet, gått mycket snabbt, men här har vi nu specialbestämmelser som fastställdes redan 1951 på grundval av en expertkommitté som arbetade under åren 1947—1950. Bestämmelserna har sedan inte ändrats under alla dessa år, detta ehuru en ny expertkommitté för revidering av bestämmelserna ansågs behövlig och tillsattes redan 1956, fick sitt förslag klart 1959, vilket förslag godkändes av praktiskt taget alla remissinstanser, redan i december 1961 underskrevs av medicinalstyrelsen och i januari 1962 överlämnades till regeringen.

Det behövs inget mera omfattande arbete inom medicinalstyrelsen för att få önskade provisoriska bestämmelser. Förslaget ligger redan på herr statsrådets bord, även om det i dag skulle behöva ytterligare moderniseras med hänsyn till vad som hänt sedan 1961. Vad vi främst behöver är godkännande av en lång rad nya specialiteter som finns i alla våra nordiska grannländer, men som vi inte fått i vårt land. Det gäller allergologi, det gäller handkirurgi, det gäller medicinska njursjukdomar, det gäller reumatologi — min egen specialitet — det gäller urologi samt blodkroppsserologi med transfusionslära, klinisk virologi och rättsmedicin. Att dessa nya specialiteter godkänns är av stor betydelse i den praktiska sjukvården, inte minst för att få unga läkare att söka sig till dem. Vi har här upprepade gånger fått veta, hur svårt det

är att få t. ex. rättsmedicinare, men det beror på att vi inte har klara bestämmelser om hur de skall utbildas. Därför är det inte många som vill gå den vägen. Läkarförbundet har erkänt dessa specialiteter redan 1961, och det är brukligt i vårt land liksom i övriga länder att läkarnas erkända fackorganisation och staten samarbetar i sådana frågor. Här har det dröjt fem år, utan att vi fått dem godkända av regeringen. Varför?

Det syns mig ganska obegripligt. Visserligen förstår jag att det inte är så lätt att sätta sig in i dessa intrikata frågor. Olyckan är också att dessa ärenden under tiden de behandlats har bollats över från ett departement till ett annat. Men socialdepartementet borde dock under de år som förflutit sedan departementet övertog ärendena ha kunnat sätta sig in i så viktiga praktiska sjukvårdsfrågor.

Jag upprepar därför min hemställan till herr statsrådet att överväga om det inte vore möjligt att på grundval av redan inom departementet liggande förslag efter viss bearbetning göra önskad modernisering av nuvarande specialistbestämmelser. Det skulle nämligen ur praktisk sjukvårdssynpunkt vara av synnerligen stort värde. Vi skulle även därigenom mer närma oss Danmark, som i detta avseende har betydligt modernare och smidigare bestämmelser vilka kontinuerligt ändras efter behov — det var även så för oss tidigare, innan vi fick den nya lagen 1960 — men även närma oss de norska bestämmelserna som fastställdes så nyligen som i juni 1965, alltså förra året. Detta skulle inte behöva försinka det nyssnämnda utredningsuppdraget. Skall vi vänta på utredningen, är sannolikheten mycket liten för att bestämmelserna skall kunna ändras inom de närmaste åren. Två, tre år tar det minst i så fall. Jag ser denna fråga ur rent praktisk sjukvårdssynpunkt.

Herr statsrådet **ASPLING**:

Herr talman! Med anledning av herr Edströms inlägg här vill jag säga, att vi ser litet olika på denna fråga, herr Edström och jag. Jag är inte så säker på att förutvarande departementschefen, som handlade sjukvårdsfrågorna, skulle ha sett annorlunda på den än jag gör i dag. Jag tror att samstämmigheten här är ganska klart uttalad.

Historiken har herr Edström berört i sitt senaste inlägg. Medicinalstyrelsens förslag år 1962 innebar en betydande förlängning av specialistutbildningstiden. Förslaget var inte enhälligt, och under remissbehandlingen var åsikterna delade — det vill jag fästa herr Edströms uppmärksamhet på. Nordiska rådets rekommendation om gemensamma nordiska regler kom vid 1962 års session, och man kan helt naturligt fråga, om herr Edström anser, att svenska regeringen borde ha visat likgiltighet för Nordiska rådets önskemål och ensidigt fastställt nya svenska specialistregler. Goda skäl talade för att avvakta det internordiska kommittéförslaget. Detta har också fått ett mycket godt mottagande, men som jag redan betonade i mitt interpellationssvar är det föreslagna avtalet en ram, och det är den ramen som skall fyllas ut genom svenska bestämmelser.

Den föreslagna överenskommelsen öppnar också nya perspektiv på hela läkarutbildningen. Vi kan förutse — och jag tror att herr Edström är överens med mig på denna punkt — att allt flera läkare kommer att söka specialistutbildning. Den framtidsbilden har tecknats, att t. o. m. allmänpraktikerns värv blir en specialitet. Detta kan inte undgå att påverka den grundläggande läkarutbildningen. Vi måste se till att inte läkarutbildningen, sedd som en helhet, skärper bristsituationen beträffande läkare. Vi måste verka för att den får sådana inslag att de nya läkarnas intresse vänds mot områden som nu är förbisedda. Låt mig erinra om mentalsjukvården, som i hög grad står i

Ang. behörigheten att utöva läkaryrket
blickpunkten för både debatt och uppmärksamhet. Om vi inte skulle gripa det tillfälle som nu bjudits att få ett sådant samlat grepp på läkarutbildningen, tror jag det vore berättigat att säga att då skulle vi ha förhalat frågan. Vi skulle med andra ord icke gripit de möjligheter till nya bestämmelser som jag finner vara ytterst angelägna mot denna något vidare bakgrund än vad herr Edström här tecknat. Det kan inte vara riktigt att utfärda provisoriska bestämmelser i ett ögonblick när dels frågan kommit upp på det nordiska planet och det dels finns möjlighet att få till stånd en helhetslösning som verkligen kan komma att få betydelse för hela den svenska sjukvården i framtiden.

Herr **EDSTRÖM** (fp):

Herr talman! Som herr statsrådet vet har jag en mycket stor veneration för Nordiska rådet som jag tillhör som suppleant. Jag har ganska ofta medverkat i dess debatter, och flera gånger här i riksdagen har jag kämpat för rådet. Det gör jag även i detta avseende, och om något som jag sagt i mitt inlägg skulle tyda på att jag inte avsåg att vi här skulle få en ordentlig nordisk samordning, så är det fel.

Vad jag här ville framhålla är att våra svenska former blivit alltför stelbenta, att de gamla bestämmelserna stått oförändrade alltför länge och att vi därför inte kan vänta ytterligare åtskilliga år, som vi måste göra, om ingen ändring skall ske förrän vi kan få en definitiv lösning som överensstämmer i samtliga nordiska länder. I stället borde vi redan nu kunna få provisoriska bestämmelser i samma anda, så att våra bestämmelser redan nu förändrades till bättre överensstämmelse med de danska och de norska. Det är ju dit vi strävar att komma.

Vi bör komma ihåg att det blivit stelbent på grund av att vi inte längre har den smidigare expertorganisation som

Ang. behörigheten att utöva läkaryrket

vi tidigare hade för att fastställa dessa bestämmelser. Tidigare ändrades dessa specialistbestämmelser med ett par års mellanrum; så sker i de flesta länder. Det är ett abderitiskt förhållande att vi skall ha samma bestämmelser i vårt land nu i snart tjugo år i ett skede av så kraftig utveckling som den inom medicinen för närvarande.

Jag menar att vi med dessa provisoriska bestämmelser skulle ta ett steg på den väg som vi ändå vet att vi definitivt måste gå när de slutgiltiga bestämmelserna kommer. Vi har fått nya perspektiv. Det blir fler och fler specialister, och vi måste noga överse vår specialistutbildning.

Nackdelen med en statlig reglering är att den inte kan bli så smidig, så ständigt aktuell, som den kan bli om man i stället har en mindre tungrodd apparat än den statliga för att fastställa reglerna. Det var detta vi diskuterade när vi införde de statliga specialistbestämmelserna. Vi i oppositionen var rädda för att det skulle bli stelbent; jag beklagar: det har faktiskt blivit stelbent.

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag vill bara i korthet säga till herr Edström att vi självfallet är mycket angelägna om att detta utredningsuppdrag skall avslutas mycket snabbt, och vi har satt tidpunkten till den 1 januari 1967. Det är vår bestämda avsikt att försöka se till att vi

då får fram ett utredningsresultat som kan ligga till grund för den samnordiska överenskommelse som vi i hög grad eftersträvar.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts skrivelse nr 3, med redogörelse för behandlingen hos Kungl. Maj:t av riksdagens skrivelser.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 19, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1965 vid dess fyrtionionde sammanträde fattade beslut.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 25, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter.

Föredrogs och bordlades ånyo beviljningsutskottets betänkande nr 1.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.28.

In fidem

Fritz af Petersens

Onsdagen den 2 februari

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 3 januari 1966 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 10, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin;

2) förordning om ändring i 22 kap. tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475);

3) förordning om särskild skatt på motorbränslen; samt

4) förordning om ändrad lydelse av 4 § förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall.

Propositionen innehöll de förslag till höjd indirekt beskattning, som förutskickats i finansplanen. I propositionen hade sålunda föreslagits följande:

1. Höjning av den särskilda omsättningsskatten på sprit och vin. Den föreslagna skattehöjningen på sprit skulle medföra en prisökning om cirka 10 procent för de vanligare sorterna. Renat brännvin beräknades stiga i pris med 3 kronor per helbutelj (från 26 till 29 kronor). Skattehöjningen för vin beräknades medföra en ökning av priset per

helbutelj med 1:35 kronor för starkviner och 65 öre för lättviner.

2. En särskild skatt på motorbränslen (bensin, brännolja och gasol) med 5 öre per liter för bensin och brännolja samt 4 öre per liter för gasol.

3. Höjning av den särskilda omsättningsskatten på motorfordon (den s. k. bilaccisen) motsvarande 3 à 4 procent av priset för de vanligast förekommande bilarna.

Skattehöjningarna hade föreslagits träda i kraft den 1 februari 1966. Den högre bilaccisen föresloges dock utgå på leveranser som skett efter årsskiftet.

Genom skattehöjningarna beräknades statens inkomster öka med cirka 565 miljoner kronor under budgetåret 1966/67. Inkomsterna under innevarande budgetår beräknades stiga med cirka 30 miljoner kronor.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 57, av herrar *HübINETTE* och *Ebbe Ohlsson*, samt II: 93, av herr *Edlund*;

II) de likalydande motionerna I: 301, av herr *Nils-Eric Gustafsson m. fl.*, och II: 426, av herr *Wiklund m. fl.*, vari anhöllits att de nuvarande priserna på sprit och vin måtte höjas från den 1 februari 1966 med 25 procent inberäknat allmän varuskatt (med bemyndigande för Kungl. Maj:t att företaga de mindre prisjusteringar, som av expedierings- och debiteringstekniska skäl kunde vara påkallade för att nå jämna prisbelopp vid köp av de olika förekommande dryckeskvantiteterna);

III) de likalydande motionerna I: 302, av herr *Holmberg m. fl.*, och II: 319, av

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

herr *Bohman m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 10 i vad den avsåge tiden före de nya bestämmelsernas ikraftträdande skulle besluta, att första stycket av ikraftträdandebestämmelserna skulle få följande lydelse: »Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling»;

IV) de likalydande motionerna I: 349, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 420, av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts, utom annat,

A) att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 10 beträffande höjd skatt på motorbrännolja och gasol;

B) att riksdagen måtte begränsa den i propositionen nr 10 föreslagna skattehöjningen i fråga om bensin till 3 öre per liter samt besluta att ifrågavarande medel skulle tillföras automobilskattemedelsfonden;

C) att riksdagen måtte besluta höja

1) skatten på sprit och vin enligt i propositionen nr 10 föreslagna grunder så, att priset på renat brännvin ökade med 4:75 kronor för helbutelj,

2) skatten på maltdrycker med 15 procent av nu gällande skattesatser, att gälla från och med den 1 juni 1966;

V) de likalydande motionerna I: 350, av herrar *Dahlén* och *Nils-Eric Gustafsson*, samt II: 418, av herrar *Gomér* och *Nihlfors*, vari anhållits, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 10 i vad den avsåge, att den nya omsättningsskatten för motorfordon skulle uttagas retroaktivt från den 1 januari 1966;

VI) de likalydande motionerna I: 351, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 424, av herr *Ohlin m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 10 skulle besluta en sådan höjning av skatterna på sprit och starkvin, som motsvarade en pris-

ökning i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag av 2:25 kronor per helbutelj renat brännvin och som åstadkommes utslutande genom en höjning av grundavgifterna samt besluta höjningar i motsvarande mån av tullarna på sprit och starkvin;

VII) de likalydande motionerna I: 352, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 425, av herr *Ohlin m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 10 skulle besluta, att

A) avslå den föreslagna höjningen av beskattningen på motorbrännolja och gasol samt

B) begränsa höjningen av skatten på bensin till 3 öre per liter i stället för den i propositionen förordade höjningen med 5 öre, varvid intäkterna borde tillföras automobilskattemedelsfonden;

VIII) de likalydande motionerna I: 353, av herrar *Strandberg* och *Svenungsson*, samt II: 422, av herr *Nordgren m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå propositionen i vad avsåge där föreslagna höjning av skatten på bensin, brännolja och gasol;

IX) de likalydande motionerna I: 354, av herrar *Svenungsson* och *Schött*, samt II: 421, av herr *Nilsson* i Bästekille *m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte dels avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 10, i vad den avsåge förslag till förordning om särskild skatt på motorbränslen, dels genom ändring av förordningen den 15 december 1961 om brännolja-skatt besluta en höjning av skatten på bensin med 3 öre;

X) motionen I: 303, av herr *Wallmark*, vari föreslagits,

A) att riksdagen skulle avslå den i propositionen föreslagna särskilda skatten på motorbrännolja och gasol, samt

B) att riksdagen skulle besluta, att skatten på bensin skulle höjas med 6 öre per liter och att inkomsten härav skulle hänföras till automobilskattemedlen;

XI) motionen II: 318, av herrar *Asp* och *Sundelin*, vari hemställdt, att riksdagen måtte med frångående av vad i propositionen nr 10 föreslagits besluta, att omsättningsskatten å motorfordon, den s. k. bilaccisen, skulle höjas med 5 procent av bilpriset eller 1,5 procent utöver vad i propositionen föreslagits samt att särskild skatt på brännolja icke skulle uttagas; ävensom

XII) motionen II: 419, av herr *Hamrin* i Jönköping m. fl.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt,

A) att riksdagen med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 10 icke kunnat av riksdagen oförändrad antagas

I) i anledning av de likalydande motionerna I: 302, av herr *Holmberg* m. fl., och II: 319, av herr *Bohman* m. fl., I: 349, av herr *Bengtson* m. fl., och II: 420, av herr *Hedlund* m. fl., I: 350, av herrar *Dahlén* och *Nils-Eric Gustafsson*, samt II: 418, av herrar *Gomér* och *Nihlfors*, I: 352, av herr *Lundström* m. fl., och II: 425, av herr *Ohlin* m. fl., I: 353, av herrar *Strandberg* och *Svenungsson*, samt II: 422, av herr *Nordgren* m. fl., I: 354, av herrar *Sveningsson* och *Schött*, samt II: 421, av herr *Nilsson* i *Bästekille* m. fl., ävensom motionerna I: 303, av herr *Wallmark*, samt II: 318, av herrar *Asp* och *Sundelin*, måtte antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin med dels den ändringen, att 2 § 1 mom. erhöles i betänkandet angiven lydelse;

dels ock den ändringen, att förordningen trädde i kraft den 7 februari 1966;

2) förordning om ändring i 22 kap. tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475) med den ändringen, att förord-

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

ningen trädde i kraft den 7 februari 1966;

3) förordning om särskild skatt på motorbränslen med den ändringen, att förordningen erhöles den lydelse, som i betänkandet angivits;

4) förordning om ändrad lydelse av 4 § förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall med den ändringen, att övergångsbestämmelserna erhöles den i betänkandet angivna lydelsen;

II) i anledning av de likalydande motionerna I: 302, av herr *Holmberg* m. fl., och II: 319, av herr *Bohman* m. fl., ävensom I: 350, av herrar *Dahlén* och *Nils-Eric Gustafsson*, samt II: 418, av herrar *Gomér* och *Nihlfors*, måtte antaga i betänkandet infört förslag till förordning om tillfällig skatt på vissa motorfordon;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 57, av herrar *Hübinette* och *Ebbe Ohlsson*, samt II: 93, av herr *Edlund*,

2) de likalydande motionerna I: 301, av herr *Nils-Eric Gustafsson* m. fl., och II: 426, av herr *Wiklund* m. fl.,

3) de likalydande motionerna I: 302, av herr *Holmberg* m. fl., och II: 319, av herr *Bohman* m. fl.,

4) de likalydande motionerna I: 349, av herr *Bengtson* m. fl., och II: 420, av herr *Hedlund* m. fl.,

5) de likalydande motionerna I: 350, av herrar *Dahlén* och *Nils-Eric Gustafsson*, samt II: 418, av herrar *Gomér* och *Nihlfors*,

6) de likalydande motionerna I: 351, av herr *Lundström* m. fl., och II: 424, av herr *Ohlin* m. fl.,

7) de likalydande motionerna I: 352, av herr *Lundström* m. fl., och II: 425, av herr *Ohlin* m. fl.,

8) de likalydande motionerna I: 353, av herrar *Strandberg* och *Svenungsson*, samt II: 422, av herr *Nordgren* m. fl.,

9) de likalydande motionerna I: 354, av herrar *Sveningsson* och *Schött*, samt

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

II: 421, av herr Nilsson i Bästekille m. fl.,

10) motionen I: 303, av herr Wallmark,

11) motionen II: 318, av herrar Asp och Sundelin, ävensom

12) motionen II: 419, av herr Hamrin i Jönköping m. fl., måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkanudet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Av utskottet framlagda förslag skilde sig från Kungl. Maj:ts bland annat därutinnan,

beträffande alkoholbeskattningen, att den i propositionen föreslagna grundavgiften för lättvin, 64 öre per liter, förordades ändrad till 48 öre per liter,

beträffande beskattningen av motorbränslen, att utskottet avstyrkt förslaget om ytterligare beskattning av brännolja,

beträffande ikraftträdandet av de föreslagna skattehöjningarna, att utskottet förordat, att höjningarna av skatten på sprit och vin samt den särskilda skatten på vissa motorbränslen skulle träda i kraft den 7 februari 1966. I vad gällde ikraftträdandet av den höjda bilaccisen hade utskottet avstyrkt en lagstiftning med retroaktiv verkan och förordat, att en tillfällig skatt skulle uttagas på de bilar, som funnes i återförsäljarnas lager den 5 februari 1966.

Reservationer hade avgivits

Beträffande alkoholbeskattningen

1) av herrar *Stefanson, Erik Filip Petersson, Gustafson* i Göteborg, *Eriksson* i Bäckmora, *Enskog* och *Boo*, vilka ansett, att utskottet bort under A I 1 och A I 2 samt B 4 och B 6 hemställa, att riksdagen — i anledning av de likalydande motionerna I: 349, av herr Bengtson m. fl., och II: 420, av herr Hedlund m. fl., samt I: 351, av herr Lundström m. fl., och II: 424, av herr Ohlin m. fl., — måtte antaga

a) det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin med

dels den ändringen, att 2 § 1 mom. erhöles i reservationen angiven lydelse, vilket förslag avsåg en skärpning av de i propositionen föreslagna skattesatserna på sprit och starkvin; sålunda skulle priset på renat brännvin enligt reservanternas förslag höjas med cirka 2:25 kronor per helbutelj utöver Kungl. Maj:ts förslag;

dels ock den ändringen, att förordningen trädde i kraft den 7 februari 1966;

b) i reservationen infört förslag till förordning om ändring i 22 kap. tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475);

Beträffande beskattningen av motorbränslen

2) av herrar *Stefanson, Yngve Nilsson, Elofsson, Erik Filip Petersson, Ottosson, Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Eriksson* i Bäckmora, *Enskog* och *Boo*, vilka ansett, att utskottet bort under A I 3, B 4, B 7 och B 9 hemställa, att riksdagen — med avslag på Kungl. Maj:ts förslag till förordning om särskild skatt på motorbränslen och i anledning av de likalydande motionerna I: 349, av herr Bengtson m. fl., och II: 420, av herr Hedlund m. fl., I: 352, av herr Lundström m. fl., och II: 425, av herr Ohlin m. fl., ävensom I: 354, av herrar Sveningsson och Schött, samt II: 421, av herr Nilsson i Bästekille m. fl., — måtte antaga i reservationen infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 7 april 1961 (nr 372) om bensinskatt, vilket förslag avsåg en höjning av bensinskatten med 3 öre för liter, att redovisas som automobilskattemedel, samt avslag å förslaget om en särskild skatt för gasol;

3) av herrar *John Ericsson, Einar Eriksson, Wörnberg, Tage Johansson*,

Hellebladh, Brandt, Kärrlander och Andersson i Essvik samt fru *Holmqvist*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under A I 3 hemställa, att riksdagen måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om särskild skatt på motorbränslen med den ändringen, att förordningen trädde i kraft den 7 februari 1966;

Beträffande bilaccisens storlek

4) av herr *Asp*, som dock ej antytt sin mening;

Beträffande ikraftträdandet av den höjda bilaccisen

5) av herrar *John Ericsson, Einar Eriksson, Wärnberg, Tage Johansson, Hellebladh, Brandt, Kärrlander, Asp*, och *Andersson* i Essvik samt fru *Holmqvist*, vilka ansett att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under A I 4 och A II hemställa, att riksdagen måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 4 § förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Vi har ju nyligen haft en budgetdebatt här i riksdagen, och det har från olika håll sagts att den budget som föreligger är stramt hållen men att den inte är stark. Det kanske finns åtskilliga som anser att detta är en riktig karakteristik av budgetförslaget. I detta budgetförslag har emellertid finansministern aviserat nya inkomster, som finns angivna i proposition nr 10 som vi nu skall behandla.

Inkomstsumman av nya skatter skulle uppgå till 530 miljoner kronor, om propositionens förslag bifalles. Det har inte riktats särskilt hård kritik mot att de indirekta skatterna ökar, men väl är det delade meningar om hur skatte-trycket skall fördelas på olika varor.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Detta framgår också av det betänkande som bevillningsutskottet har lämnat.

Jag vill i detta sammanhang, herr talman, också säga att det talas om att vi har dålig service här i riksdagen. Vill instämma i den kritiken, i synnerhet när det gäller behandlingen av föreliggande ärende; inte en enda motion har blivit tryckt och delad på ledamöternas pulpeter. Detta är en svår brist — jag höll på att säga att det inte är någon ordning. Jag har förvissat mig om att det hade varit möjligt att få dessa motioner tryckta i ett statens eget tryckeri. Men det är kanske inte så populärt att anmoda ett företag som staten äger att hjälpa till med en sådan här service. Vissa andra instanser än riksdagens ekonomibyrå visar också upp samma tendens att liksom sätta statens företag vid sidan om och i stället gynna andra. Jag föreställer mig att det kan bli en uppgift för riksdagens organisationsutredning att undersöka om vi inte på ett annat sätt kan ordna våra tryckeriförhållanden här i riksdagen. Det engelska parlamentet har ett eget tryckeri som svarar för allt tryck. I den mån dess egen kapacitet inte förslår för uppgifterna infordras anbud från andra tryckerier, och därmed har man apparaten under kontroll.

Jag har velat framhålla dessa synpunkter, därför att här är det ju inte fråga om någon snabbbehandling, som det ofta brukar bli när det gäller nya punktskatter. Mitt parti har nu gått med på att tillämpa den allmänna motionstid som gäller för statsverkspropositionen. Vi har gjort det därför att det naturligtvis finns ett sammanhang mellan statsverkspropositionen och dessa inkomstförstärkningar i proposition nr 10. När det emellertid har gått så lång tid som det har gjort innan denna proposition förelagts riksdagen, är det klart att det har fört med sig vissa olägenheter, vilka jag senare kommer att säga några ord om.

På de olika varuområden, som nu skall beskattas ytterligare, får staten in

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

stora pengar. På fordons- och drivmedelsskatterna har vi för närvarande intäkter på ungefär 2,5 miljarder kronor. Skatterna på sprit och vin och inkomsterna från detalj- och partihandeln med dessa varor ger sammanlagt två miljarder kronor. En annan inkomstkälla, som har aktualiserats genom vissa motioner i anslutning till denna proposition, nämligen tobaksskatten, ger i det närmaste 1,3 miljard kronor. Det innebär att staten sammanlagt får en inkomst på sex miljarder kronor på de uppräknade områdena, vilket är en femtedel av statens alla inkomster. Därtill kunde man lägga den allmänna varus katt som uttas på dessa varor med undantag för drivmedel.

I bevillningsutskottets betänkande nr 1 finns på sidan 13 ett uttalande som är mycket intressant med tanke på den materia vi här handskas med. Där sägs att utskottet ansluter sig till den bedömning av det ekonomiska läget, som redovisats i finansplanen — det är alltså ett enhälligt utskott som uttalar detta. Vidare anser utskottet att inkomstförstärkningen i första hand bör ske genom en skärpning av konsumtionsbeskattningen, och man delar departementschefens uppfattning att dessa skatter är väl avvägda. Men, som kammarens ledamöter kan läsa på sidan 14, så gör man sedan ett undantag och säger, att i ett avseende vill man inte vara med, nämligen beträffande skatten på brännolja. Det blir därför, anför utskottet, ett skattebortfall i förhållande till propositionen på 40 miljoner. Men det är nu inte riktigt rätt, ty det kan bli mera.

När det gäller skatten på brännolja — det är ju den som kanske har diskuterats mest — har jag och ett antal reservanter förklarat att vi önskar höja även skatten på brännolja. Vi motiverar det med att riksdagen avstod från att höja skatten på brännolja när bensinpriset höjdes förra året. Om vi nu ytterligare höjer bensinskatten men inte skatten på brännolja blir det ett skevt

förhållande, och det kan uppstå en snedvridning i konkurrensförhållandena. Vi vet till exempel att järnvägen redan nu har fått höja sina taxor. Det är sant att det går att tala vackert om den tunga trafiken — jag är medveten om det — men de här skatterna drabbar ju konsumenterna. Företagen ser i det stora flertalet fall till att de får kompensation. Skatterna vältras med andra ord över ifrån företagen till konsumenterna efter relativt kort tid. Ett undantag är vissa busslinjer där staten träder emellan och betalar en del av kostnaderna. Där blir det alltså det allmänna som får bära dessa kostnader.

När det gäller bensinbeskattningen har utskottet splittrats i två grupper, en som föreslår en höjning med 3 öre per liter och en annan som följer propositionen och tillstyrker en höjning med 5 öre per liter. Varje ettöring i bensinskatt ger drygt 30 miljoner kronor. Vill man stanna vid 3 öres höjning, innebär det ett inkomstbortfall av drygt 60 miljoner kronor. Om man dessutom vill undanta brännolja tillkommer ytterligare 40 miljoner kronor, det vill säga 100 miljoner kronor sämre resultat av beskattningen.

De s. k. mittenpartierna har formell täckning för en del av detta inkomstbortfall genom att de vill höja spritpriserna mera, men högerpartiet har inget förslag i den riktningen. För högerens vidkommande blir alltså inkomstbortfallet 100 miljoner kronor. Om man vill ha täckning för detta bortfall måste pengarna tas på annat håll i stället. Det föreligger dåliga förutsättningar för ett resonemang om varifrån pengarna skall tas, ty det finns ingen realistisk bakgrund. Varken inom riksdagen eller i utskottet finns det någon majoritet för högre spritbeskattning. Inte ens oppositionen är enig om ett sådant krav utan delar sig i två delar. Jag drar alltså den slutsatsen, att om man skall vara konsekvent bör man räkna med ett bortfall i förhållande till propositionen av 100 miljoner kronor.

Jag skall sedan ta upp ett par andra saker av intresse, först den så kallade specialdestinationen av drivmedelsskatterna. Jag har någon gång tidigare sagt att det är en bakvänd ordning att ha speciella konton för vissa statsinkomster. Den så kallade automobilskattefonden är ju ett sådant konto. Hur egendomligt detta är kan man förstå om man tänker sig att någon skulle föreslå att vi skall anslå 1 miljard 200 miljoner kronor för att bekämpa tobaksrökningen, eftersom det i fonden har blivit ett överskott på den summan, eller om någon skulle föreslå att vi skall använda 2 miljarder kronor för bättre vård av alkoholmissbrukare. Det är naturligtvis ingen som föreslår någonting sådant. Om vi ser på hur specialdestinationen verkar i praktiken märker vi att det inte är en metod som befrämjar sparsamhet och omtanke om anslagsgivningen. Det är tvärtom så att man hittar på alla möjliga uppslag i syfte att få tillbaka bensinskattpengar. Jag tror att vi även i år har en eller två motioner, i vilka det föreslås restitution av bensinskattemedel. Detta leder i sin tur till administrativa besvär och kanske också till ett lättsinnigt handhavande av pengarna. Det är klart att vi alla är intresserade av att vägväsendet byggs ut, men det skall byggas vägar ändå. Dessutom har finansministern i år ju alldeles speciella skäl för att pengarna skall gå in i budgeten utan specialdestination. Han framhåller att det är väldigt viktigt att suga upp köpkraft och försöka hämma efterfrågan. Då kan man inte ställa in utsikt att dessa pengar skall investeras omedelbart när de kommer in till statskassan.

Slutligen är det en annan punkt som vällat debatt, vilket kanske är begripligt, nämligen övergångsbestämmelserna. Finansministern föreslår retroaktiv verkan för den nya lagstiftningen för att därigenom hindra en köprush i fråga om bilar. Det gäller bara bilaccisen — ledamöterna har säkert uppmärksammat att man inte har sådana spärreg-

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

ler på de andra områdena. Det innebär med andra ord att de som har velat förse sig med alkoholhaltiga varor nu fram till riksdagsbeslutet har fått göra detta fullt legitimt.

Finansministern säger också att han inte vill ha någon lagerskatt när det gäller systembolagens lager. Härom är kanske inte så mycket att säga då det gäller statliga företag, men att märka är att också restauratorerna slipper ifrån lagerskatt.

De som kritiserar denna retroaktiva verkan säger att riksdagen allena skall fatta beslut om skatterna, och medborgarna skall ha en lag att handla efter. Det går inte att hävda, anser man, att en kommuniké från finansdepartementet skall ersätta lagstiftningen. I princip vill jag gärna hålla med om att om det är möjligt så skall riksdagen fatta beslut i vanlig ordning och lagstiftningen skall inte få retroaktiv verkan. Men å andra sidan kan ingen bortse från de förhållanden som uppstår när man kan köpa relativt dyra varor och därmed också undgå en relativt hög beskattning. Det är inte tillfredsställande ur allmän synpunkt. Som vi säger i vår reservation är det heller ingenting nytt för svensk lagstiftning att man genomför lagar med retroaktiv verkan. Det har föreekommit tidigare. Man skall naturligtvis alltid pröva om det finns någon möjlighet att undvika en retroaktiv tillämpning.

Herr talman! Det betänkande som föreligger från utskottet är svårläst. Jag hade i ett skede av behandlingen av detta ärende en förhoppning om att vi skulle kunna enas om de väsentliga punkterna. Då hade det blivit enklare att redovisa ärendet. Det fanns emellertid inga förutsättningar för en sådan lösning, och därför måste ledamöterna plåga sig med att försöka hitta rätt i betänkandet.

Jag hoppas på framgång i sökandet, herr talman, och att det leder fram till att riksdagen bifaller utskottets hemställan i alla punkter utom vad avser de

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

ärenden som redovisats i reservationerna nr 3 och 5, vilka jag ber att få yrka bifall till.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Bevillningsutskottets ärade ordförande började sitt anförande med att referera vad utskottet skriver på sidan 13 i sitt betänkande. Där står det bl. a. att utskottet delar departementschefens uppfattning att den från statsfinansiella och konjunkturpolitiska synpunkter eftersträvade inkomstförstärkningen i första hand bör ske genom en skärpning av konsumtionsbeskattningen. Det är alldeles riktigt att utskottsledamöterna har instämt i detta. Den regeringspolitik som bedrivits här i landet har nämligen fört oss fram till ett läge där det är nödvändigt att förstärka bugeten med ökade punktskatter på konsumtionen.

Från folkpartiets sida är vi emellertid inte helt överens med departementschefen om de åtgärder som bör vidtas för att åstadkomma denna budgetförstärkning. Det gäller även beträffande förslagen i föreliggande proposition. Vi vill ha en annan fördelning mellan skatteuttagen på de varuslag som propositionen behandlar, och jag vill motivera detta.

De problem som den svenska samhällsekonomin står inför tar sig främst uttryck i att vår utrikeshandel genomgår en mycket ogynnsam utveckling med ett kraftigt underskott i handelsbalansen. Underskottet i vår utrikeshandel uppgick 1965 till nära 1,4 miljard kronor. Underskottet för innevarande år beräknas i finansplanen till ca en miljard kronor. Det är enligt vårt förmenande uppenbart att vår finans- och budgetpolitik måste inriktas på att stimulera näringslivet till produktionsfrämjande åtgärder, och det gäller såväl de företag som arbetar för export som dem vilka har att möta en allt hårdare konkurrens på hemmamarknaden. Vid avvägningen mellan olika åtgärder på

beskattningens område bör man därför undvika sådana skattehöjningar, anser vi, som ytterligare pressar vår redan höga kostnadsnivå uppåt och därigenom nedsätter näringslivets konkurrenskraft. Skatteåtgärder som i första hand höjer näringslivets kostnader verkar också inflationsdrivande. På de områden där konkurrensen medger detta tar de sig uttryck i höjda priser på varor och tjänster och uppfyller inte de anspråk som man måste ställa på en skattepolitik som vill motverka fortsatt inflatorisk utveckling i vår ekonomi.

Det är bl. a. av sådana skäl som folkpartiet — och även centerpartiet — inte kunnat acceptera flera av de förslag till skattehöjningar som finansministern framlagt i den proposition som behandlas i det första utskottsbetänkandet till årets riksdag. Låt mig också, när vi börjar vårt riksdagsarbete med detta ärende, instämma i utskottets ordförandes kritik mot riksdagens oförmåga att få fram erforderligt arbetsmaterial till ledamöterna för bedömning av ärendet.

Som jag sagt tidigare, vill vi ha en annan avvägning mellan de förslag som föreligger i propositionen. I propositionen upptas till behandling tre olika punktskatteområden, nämligen dels skatten på sprit och vin, dels skatten på motorbränsle, dels slutligen den särskilda omsättningsskatten på motorfordon, den s. k. bilaccisen.

Beträffande sprit och vin innebär finansministerns förslag en skattehöjning med cirka 16 procent. Höjningen motiveras med att priset på alkoholhaltiga drycker inte följt med prisutvecklingen i övrigt. En viss prishöjning på rusdrycker skedde genom höjningen av den allmänna varuskatten den 1 juli 1965, men denna prishöjning är väsentligt lägre än den prishöjning som andra konsumtionsvaror undergått sedan skattesatserna för rusdrycker senast fastställdes — det var år 1963. Konsumtionsprisindex har sedan dess stigit med cirka 16 procent, och en justering av skattesatserna för rusdrycker bör därför nu äga

rum, säger finansministern. Skattesatserna bör anpassas efter den allmänna prisutvecklingen. Detta skulle med hänsynstagande till den allmänna varuskattens höjning den 1/7 1965 med 4 procent betyda en höjning av spritpriserna med cirka 12 procent, vilket skulle innebära en höjning av t. ex. priset på en helbutelj renat brännvin från 26 kronor till 29 kronor. Priset på starkvin höjs med cirka 1 krona 35 öre för helbutelj och priset på lättvin med cirka 65 öre för helbutelj. Höjningarna beräknas ge 180 miljoner kronors förstärkning i statens inkomster.

I fråga om skatt på motorbränslen föreslås i propositionen en höjning av skatten på bensin, motorbrännolja och gasol, för bensin med 5 öre från 43 öre per liter till 48 öre, för motorbrännolja ävenledes med 5 öre från i regel 34 öre per liter till 39 öre och slutligen för gasol med 4 öre från 29 öre per liter eller, för bussar med viss tjänstevikt, från 22 öre per liter till 33 öre respektive 26 öre. Energiskattens höjning beräknas ge 200 miljoner kronor i skatteinkomster.

Vad angår bilaccisen innebär propositionen en höjning, som motsvarar cirka 3—4 procent av bruttopriset på bilarna. Förslaget betyder att för en bil av t. ex. märket Volvo Amazon Favorit stiger bilaccisen från 1 250 kronor till 1 760 kronor och för en Saab från 960 kronor till 1 360 kronor. Enligt departementschefen återställes därmed den relation mellan bilens bruttopris och bilaccisens storlek som rådde när accisen infördes år 1956. Denna skattehöjning beräknas ge 150 miljoner kronor, och totalt beräknas skattehöjningarna ge staten omkring 565 miljoner kronor.

Höjningen av bilaccisen är motiverad av statsfinansiella skäl men även — och kanske i huvudsak — av konjunkturpolitiska synpunkter och är väl i första hand avsedd att något dämpa importen av bilar och därmed bidra till en förbättring av vår bytesbalans. I denna del, alltså när det gäller bilaccisens

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

storlek, har vi från folkpartiet inte något att invända mot propositionen eller utskottsutlåtandet. Det har vi däremot beträffande finansministerns förslag beträffande ikraftträdandet av den nya bilaccisen. Jag återkommer senare här till.

Får jag, herr talman, efter denna mycket summariska redogörelse för de föreliggande förslagen i propositionen ta upp vår kritik mot desamma. Av de skäl som jag inledningsvis nämnde anser vi, att fördelningen mellan skattehöjningen på alkoholhaltiga drycker och på motorbränslen bör vara en annan. Vi vill ha en mindre skattehöjning på motorbränslen än vad som nu föreslås i propositionen och vill kompensera detta med ett höjt uttag av skatten på spritdrycker. Vi motsätter oss höjningen av skatten på motorbrännolja och gasol och vill reducera höjningen av skatten på bensin till 3 öre i stället för 5 öre. Motorbrännolja och gasol är drivmedel som nästan utan undantag användes i nyttotrafiken. En ökad skatt skulle få en allmänt kostnadshöjande effekt. Väsentliga delar av transportparaten skulle få vidkännas en fördyring av driften, som komme att slå igenom i fraktsatser och trafiktaxor. För många är motorfordonet icke en lyxartikel utan en oumbärlig vardagsvara. Detta gäller beträffande bensindrivna fordon för många som använder bilen från och till sitt arbete och för transporter inom näringslivet, och detta gäller så gott som undantagslöst, som redan sagts, för fordon som drivs med andra motorbränslen. Inte minst bör man i vårt land med de långa avstånden vara försiktig när det gäller att belasta transporterna med ökade pålagor — de blir speciellt kännbara för befolkningen i våra stora glesbygdsmråden och de företag som på grund av sitt geografiska läge har långa transporter för sin råvaruförsörjning eller till sin varumarknad. En höjd drivmedelsbeskattning motverkar den aktiva lokaliseringspolitik som staten nu bedriver.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

En för hög drivmedelsbeskattning skapar också ett ogynnsamt kostnads-läge för den yrkesmässiga fordonstrafiken i förhållande till andra transportmedel. Detta går, såsom Svensk Omnibustidning framhåller, stick i stäv mot de av riksdagen i december 1963 antagna riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken; där heter det ju att trafikpolitiken bör främja en uppdelning av transporterna enligt de olika transportmedlens reella kostnader och kvalitetsförutsättningar. En beräkning som refereras i motion II: 318 av bl. a. herr Asp visar att en höjning t. ex. av skatten på motorbrännolja skulle slå igenom i taxorna med 2 procent. Den ökningen skulle till väsentlig del komma att drabba den kollektiva persontrafiken, näringslivet och framför allt jord- och skogsbruket samt därmed även verka kostnadsfördyrande för exportnäringarna.

Nu är det så som herr Ericsson redan nämnt, att utskottsmajoriteten vid behandlingen av skatten på fordonsbränslen har skiftat mellan ställningstaganden för propositionen och för motionsvis framställda förslag. När det gäller motorbrännolja avvisar majoriteten propositionsförslaget om skattehöjning, och jag yrkar bifall till utskottets förslag i denna del. I fråga om skatten på bensin och gasol vann den socialdemokratiska delen av utskottet med lottens hjälp. Här är oppositionspartiernas företrädare i utskottet reservanter, och jag yrkar i det avsnittet bifall till reservation 2.

Då det gäller skatten på sprit och vin anser folkpartiet liksom centerpartiet, att finansministerns beräkningsgrund inte är tillräcklig för att erhålla erforderlig nykterhetspolitisk effekt av skattehöjningen. Finansministerns anknytning av skatteberäkningen till konsumentprisernas utveckling sedan 1963 är inte till fyllest för att man skall uppnå den önskvärda effekten. Höjningen bör i stället enligt vår mening anknyta till löneutvecklingen sedan 1963. För att

relationen mellan inkomstutvecklingen och priset på spritdrycker skall bli oförändrad erfordras en prishöjning på 25 procent inklusive höjningen av den allmänna varuskatten. En sådan höjning uppnås om priset på renat brännvin ökas med 2:25 utöver propositionens förslag, således med sammanlagt 5:25 pr helbutelj i stället för föreslagna 3 kronor. Av nykterhetspolitiska skäl bör denna höjning tas ut på starksprit och starkvin. För lättvin föreslås från vår sida ingen höjning. Vi har tvärtom i utskottet accepterat den justering av skatteuttaget nedåt, som utskottet på initiativ av sin ordförande har biträtt. Det förslaget motiveras av att andra genomsnittspriser på lättvin än de, som departementet använt vid sina beräkningar, bör ligga till grund för höjningen.

Jag vill framhålla, herr talman, att folkpartiets förslag om lägre skatt på motorbränslen än som föreslås i propositionen och om en ytterligare höjning av skatten på sprit och vin tar ut varandra. Sänkningen av bensinskatteuttaget från 5 till 3 öre betyder en inkomstminskning med 62 miljoner kronor och ett slopande av skatten på brännolja och gasol eliminerar 43 miljoner av inkomstökningen, tillsammans 105 miljoner kronor. Vårt yrkande om skattehöjning på starksprit och starkvin ger ungefär samma summa, 107 miljoner kronor. Därvid har vi räknat med att denna ytterligare höjning av spritpriserna skulle innebära en rätt betydande nedgång i konsumtionen.

Mittenpartierna har budgetmässigt god täckning för sina förslag, och det är alldeles givet att vi i riksdagsbehandlingen kommer att verka för att våra synpunkter och förslag skall beaktas och antagas av riksdagen och att vi håller fast vid den balansering av minskning och ökning av inkomsterna som vi har åstadkommit genom våra yrkanden.

Får jag till sist, herr talman, säga några ord om finansministerns förslag beträffande ikraftträdandet av bilaccis-

höjningen. Oppositionspartierna vänder sig bestämt emot att de nya bestämmelserna, som föreslås i propositionen, skall träda i kraft med retroaktiv verkan från den 31 december 1965.

I propositionen anför departementschefen att han den 1 januari lät offentligen kungöra sin avsikt att föreslå den nu förordade skattehöjningen och anser att skattesatsen därför kan tillämpas från årsskiftet. Det innebär, om finansministerns förslag till ikraftträdande vinner riksdagens bifall, i praktiken att finansministern infört en skatt under tiden från årsskiftet till dess riksdagen eventuellt antagit skatten i fråga.

Utskottet har med lottens hjälp avvisat finansministerns förslag i denna punkt. Utskottet anser att retroaktiv lagstiftning bör undvikas. Man måste i det här aktuella fallet ta stor hänsyn till de nackdelar som är förenade med de skattskyldigas osäkerhet om vilken skattesats som är gällande under tiden före riksdagens beslut. Utskottet framhåller också att större vikt bör fästas vid kravet på rättssäkerhet för de skattskyldiga än vid det allmännas intresse av att skattehöjningarna inte leder till vissa i och för sig mindre önskvärda affärstransaktioner i syfte att undgå förhöjd skatt.

Farhågorna för att en skattehöjning av denna relativt begränsade omfattning skulle få ogynnsamma verkningar i konkurrenshänseende, om en retroaktiv beskattning inte genomföres, synes utskottet överdrivna, och de ogynnsamma verkningarna i detta hänseende kan i stort sett undvikas om ikraftträdandet av de nya bestämmelserna sker snarast möjligt. För att någon lucka i beskattningen inte skall uppstå föreslår utskottet att de bilar, som vid lagstiftningens ikraftträdande lämnat tillverkaren eller importören men ännu inte övergått till konsumenten, blir föremål för en särskild lagerbeskattning.

Jag ber att på denna punkt få yrka bifall till utskottets förslag.

Jag kan, herr talman, sluta mitt an-

Ang. alkoholbeskattningen, m. m. förande med ett yrkande som är formulerat på ungefär samma sätt som utskottsordförandens yrkande, nämligen att jag yrkar bifall till utskottets förslag med undantag — och här kommer naturligtvis andra beteckningar på reservationerna — för de i reservationerna 1 och 2 framställda yrkandena.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! De frågor som riksdagen nu har att behandla är av det slaget att de inte endast berör statens inkomster och utgifter, utan även kan komma att påverka hela det företagsekonomiska klimatet i vårt land. Det svenska näringslivets möjligheter att ge arbetstillfällen är givetvis beroende på företagets möjligheter att finna avsättning för sina färdiga produkter.

För närvarande råder ett ganska kärvt klimat på exportmarknaden. Den svenska handelsbalansen visar att kostnadsstegringen inom vårt land gått snabbare än i andra jämförbara länder. I detta läge måste det bedömas som allvarligt, om näringslivet får vidkännas ytterligare pålagor som kommer att höja kostnadsnivån. Det torde därför med hänsyn till utrikeshandeln vara av största vikt att begränsa de statliga anspråken så långt detta rimligtvis är möjligt.

Men även inrikes får kostnadsstegringen följder som sannerligen inte kan anses önskvärda. Arbetsmarknadens parter befinner sig just nu i en förhandlingsomgång som väl visar hur allvarligt läget i själva verket är. Det är inget anmärkningsvärt att löntagarna i vårt land genom sina organisationer försöker att erhålla kompensation för de stigande levnadskostnaderna. Men på samma gång måste också näringslivet få täckning för sina ökade utgifter, oavsett om dessa hänför sig till höjda löner och avgifter eller andra ökade omkostnader.

En stor del av kostnaderna för industriens, jordbrukets och skogens produkter kommer från transporter av skil-

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

da slag. Varje förändring i denna kostnadsdel kommer också att återspeglas i den färdiga varans pris. För att erhålla en så rationell transport som möjligt utför man i dag en mycket stor del av transporten med bilar. Den stigande biltrafiken beror emellertid inte enbart på en strävan att slippa omlastning mellan producent och konsument, utan också på det förhållandet att nedläggningen av de s. k. olönsamma järnvägarna medför att det i dag på många platser inte finns något annat alternativ än landsvägstransport. Trots den ökade betydelse som landsvägstransporterna fått har under de senaste åren denna transportgren drabbats särskilt hårt av skattehöjningar. Det torde här räcka att peka på den förra höjningen av bensinskatten, som genomfördes under föregående år, den extra skatt som tas ut till högertrafiken och införandet av bilaccisen. Med detta som bakgrund förefaller det synnerligen angeläget att inte onödigtvis belasta landsvägstransporterna med ytterligare kostnader.

De nya skatter som nu föreslås säger man dels vara betingade av statsfinansiella skäl, dels ha samhällsekonomisk betydelse för att suga upp en del köpkraft. Visst kan det ligga något i det senare, om staten samtidigt visar återhållsamhet med utgiftspolitiken. Inom oppositionen är vi beredda att acceptera en del av höjningarna för att stärka balansen i samhällsekonomien. Högerpartiet accepterar således de av regeringen föreslagna höjningarna av skatterna på sprit och vin med undantag av skatten på lättviner, där ett enligt bevillningsutskott stannat inför ungefär halva den skattesats som regeringen föreslagit. Vidare accepterar högerpartiet höjningen av bilaccisen.

Det är naturligtvis inte uteslutet att dessa skattehöjningar kan påverka vår handelsbalans, så att importen av sprit och bilar minskar. Jag tror däremot inte att det går att förhindra prisstegringar genom höjda skatter. Stor försiktighet måste därför iakttas när man

vill beskatta sådana varor vilkas fördyring kan innebära ökade produktionskostnader.

Högerpartiet har genom motioner till årets riksdag lagt fram förslag till besparingar och inkomstökningar som gör att partiet har täckning för det skattebortfall som vi har åsamkat oss i denna fråga eller närmare 105 miljoner kronor. Av denna anledning har högerpartiet i motion föreslagit, att brännoljeskatten samt skatten på gasol skall utgå oförändrad samt att höjningen på bensin skall begränsas till 3 öre per liter mot regeringens förslag om en höjning av 5 öre per liter. Utskottets majoritet har när det gäller brännoljeskatten gått på den av de borgerliga partierna föreslagna linjen, medan utskottet däremot med lottens hjälp har stannat för regeringsförslaget då det gäller bensinskattelhöjningen. Det föreligger på denna punkt en gemensam borgerlig reservation om att höjningen skall begränsas till 3 öre per liter. De borgerliga partierna är överens om att de nya inkomsterna från den förhöjda bensinbeskattningen på samma sätt som tidigare skatter av detta slag skall tillföras automobilskattemedelsfonden.

Utskottet är enigt då det gäller ikraftträdandet av bensinskattelhöjningen och föreslår den 7 februari 1966, liksom för vin och sprit. Regeringen har i propositionen föreslagit att den höjda bilaccisen skall få retroaktiv verkan från den 1 januari 1966. Det finns i detta sammanhang anledning att göra en erinran mot förslag som innebär retroaktiv skattehöjning. Det måste anses stötande för rättskänslan med skatter vilkas verkningar träder i kraft före riksdagens behandling av ärendet. Bevillningsutskottet motsätter sig därför denna retroaktivitet och föreslår att riksdagen måtte besluta att skattehöjningen skall äga tillämpning från den 5 februari 1966. För att erhålla ett likartat konkurrensförhållande mellan olika företag bör den 5 februari inneliggande lager beskattas.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till reservation nr 2 som innebär att bensinskatt höjningen begränsas till 3 öre och att skatten på gasol slopas. Vad sedan gäller bensinskattemedlen hemställer vi att pengarna skall gå till automobilskattemedelsfonden. I övrigt ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ADOLFSSON (k):

Herr talman! Jag skall inte fördjupa mig i den divergens som uppkommit i fråga om spritprishöjningarna och som har debatterats här nyss. Om man kunde inbilla sig att höga höjningar av priserna på alkoholdrycker skulle medverka till en sanering beträffande själva spritmissbruket, kunde man naturligtvis ha övervägt sådana förslag för just den sakens skull. Men jag tror inte ett ögonblick att spritprishöjningarna har en sådan effekt och anser därför inte heller att nykterhetspolitiska motiv bör anföras för höjning av spritskatterna. Det är en fiskalisk fråga, det tycker jag att vi borde erkänna. I detta speciella fall är det också en strävan att låta spritpriserna följa med i den allmänna prisutvecklingen. Av vad jag nu har sagt framgår att vi i den kommunistiska gruppen inte vill rösta för de högre prishöjningar som förordas i motioner och reservationer.

Bevillningsutskottet solidariserar sig ju med orden i propositionen nr 10 om att förslagen till skatteskärpningar får ses mot bakgrunden av det samhälls-ekonomiska läget. Emellertid bör väl noteras att detta uttalande från utskottets sida inte ger något svar på frågan varför den samhälls-ekonomiska situationen blivit sådan som den blivit, så att det anses nödvändigt att tillgripa skatteskärpningar av detta slag trots deras ogynnsamma effekt i vissa andra avseenden. Jag ber att få återkomma till denna fråga litet längre fram men vill först ha sagt, att vi kommunister i och för sig inte godtar den beskattnings-

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

metodik som här ytterligare praktiseras. Vi har här blivit ställda inför tvånget att medverka i en akut situation. Vi hävdar att det är en följd av regeringens underlåtenhetssynder att vi nödgas godta förslag som åtminstone delvis är högst diskutabla. Om inte lyximporten, bl. a. importen av lyxbilar, hade tillåtits på det sätt som skett och om maskininvesteringarna och andra stor investeringar inom landet hade kontrollerats och letts med utgångspunkt från vad som varit mest angeläget för samhällsnyttan hade självfallet balansen i utrikeshandeln varit avsevärt gynnsammare, och ingripanden av det slag som nu föreslås hade inte behövt vara så djupgående som de enligt förslagen kommer att bli. Vi kritiserar sålunda släpphäntheten och bristen på perspektiv, vars verkningar här fått utgöra försvar för åtstramningar av det slag som föreslås.

Litet längre ned i bevillningsutskottets betänkande sägs med anknytning till finansministerns uttalade uppfattning att nu aktuell inkomstförstärkning i första hand bör åstadkommas genom skärpning av konsumtionsbeskattningen. Herr Stefanson instämde i sitt anförande varmt i dessa synpunkter. Vi kommunister delar inte denna uppfattning, helt okänslig som den är för de djupa olikheterna i konsumtionsmöjligheter inom skilda befolkningsskikt i vårt samhälle. Vi har ju inget välfärds-samhälle i den meningen att alla blivit delaktiga i en avancerad välfärd, och vi har inget folkhushåll i den meningen att motstridiga intressen om den s. k. kakans fördelning skulle saknas. Tvärtom är dessa motstridiga intressen om nationalinkomstens och därmed också om konsumtionens fördelning mycket starkt markerade i vårt samhälle.

Som vi säger i vår motion kan konsumtionsbeskattning med undantag för beskattning av lyxvaror inte accepteras som en riktig väg för att dämpa en efterfrågan, som i detta fall uppges vara

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

för stor. Det kan inte accepteras för att uppnå ett sådant syfte. Den drabbar nämligen hårdast den del av befolkningen som inte svarar för något efterfrågeöverskott utan snarare motsatsen. Vi hävdar alltså nödvändigheten av en annan skattepolitik. Några anvisningar om vad vi menar med detta ges i vår motion, som emellertid inte, liksom inte heller övriga motioner i denna fråga, hunnit tryckas så att någon kunnat läsa den.

Våra förslag rör sig så att säga på två plan: medan vi av skäl som jag nu har försökt klargöra har nödgats godtaga dessa skatteskärpningar för att man skall komma ur en akut svårighet, pekar vi samtidigt på andra och enligt vår uppfattning riktiga utvägar för att finansiera ökad samhällelig service och för att snabbt häva den stiltje i samhällsutbyggandet som årets statsverksproposition bär vittne om. Vi siktar alltså framåt, medan de borgerliga i sin allmänna inställning till dessa frågor inte går en bit längre än de tvingas till och dessutom i denna fråga vill ta ytterligare några baklängessteg utöver vad regeringsförslaget innebär.

Det har talats ganska mycket om bensinskattehöjningens storlek. »Lappkastet» att nu begränsa bensinskattehöjningen till 3 öre i stället för 5 öre är en petitess som väger dunlätt jämfört med de hårdare tagen på andra områden som föreslagits och som är väsentligt sårbarare än detta — jag tänker här givetvis främst på att den borgerliga förnöjsamheten i fråga om förslaget om bostadsregleringens avveckling i stor utsträckning blandas med oförnöjsamhet. Regeringsförslaget innebär ju att cirka 600 000 hyresgäster får hyreshöjningar på mellan 8 och 17 procent. Detta är de borgerliga inte nöjda med utan vill gå ytterligare något steg för att trissa upp boendekostnaderna. Mot detta väger tvåöringen i bensinskatt fjäderlätt. Detta kan kanske motivera min något vanvördiga formulering »lappkast». Något verksamt medel mot lev-

nadskostnadsfördyringen kan det ju heller inte vara att höja priset på en av de viktigaste förnödenheterna för människorna, bostaden.

Vad beträffar brännoljeskatten har viss nyfikenhet yppats om hur vi kommunister skall ställa oss till de olika förslag som föreligger. Om det nu kan råda någon spänning kan jag vara generös nog att omedelbart lätta den så gott jag kan. Brännoljeskatten skulle enligt motionen bytas ut mot högre bilaccis. Vi anser visserligen för vår del att högre bilaccis bör kunna tillämpas men i så fall uteslutande för lyxbetonade bilar. Minskad accis i förhållande till vad regeringen föreslår bör då utgå för nyttobilar. Eftersom motionären inte gått in för en sådan gradering är förslaget oacceptabelt i denna del.

Om den ökade skatten på brännolja hade avsett också eldningsolja hade vi måst bedöma frågan på helt annat sätt, ty då hade verkningarna blivit ökade hyreskostnader. För ökade hyreskostnader är vi mycket rädda med hänsyn till de hyreshöjningar som i så stor utsträckning redan förekommit under en följd av år. När nu eldningsoljan inte skall omfattas av skatteökningen kan vi av de orsaker som jag tidigare nämnt godtaga regeringsförslaget om höjning av brännoljepriset. Men också den saken är något som vi är nöjgade till. Tvånget att vidta sådana åtgärder beror på bristen på ingripanden tidigare för att hindra en ogynnsam samhällsekonomisk utveckling.

Jag har här bara kunnat antyda — och jag kan i fortsättningen inte göra så mycket mera än antyda — något av skiljaktigheterna i samhällssyn mellan oss och de borgerliga och de därav betingade skiljaktigheterna mellan våra förslag i denna fråga. Vi varken kan eller vill stanna vid de i viss mån diskutabla nödlösningar som här föreslås, och ännu mindre vill vi gå vidare på den vägen. Vi önskar åtgärder som inkutaliserar nödlösningar av detta slag och som ger ekonomiskt utrymme för

sociala och andra samhällseliga framsteg. Vårt godtagande av dessa skatteförslag har som förutsättning en senare verkligt allvarlig prövning av våra förslag till betydande förstärkning av statens inkomster för att vi skall kunna gå vidare på reformernas väg. Vi vill åstadkomma denna förstärkning bl. a. genom höjning av bolags- och förmögenhetsskatten, beskattning av lyxkonsumtion och mindre skattegenerositet mot ägare av lyxvillor. Vidare vill vi åstadkomma nya statsinkomster genom etablering av vinstgivande stalliga produktionsföretag och genom annat som vi räknar upp i den motion som ingen ännu fått läsa eftersom den inte hunnit bli tryckt. Vi vill verkligen — och även på den punkten är vi annorlunda funtade i politiskt avseende än de borgerliga — att staten skall ha pengar att röra sig med för att finansiera samhällseliga åtaganden, som är till allmänhetens bästa och till kollektivets fördel, och för att lösa frågor av angelägen socialpolitisk karaktär, däribland en bättre folkpensionshöjning än den som regeringen har förebådat, fler nya bostäder än som föreslås och även högre studiebidrag och familjebostadsbidrag.

Vi vet visserligen att kostnaderna för detta kan rymmas inom den felräkningsmarginal, som brukar föreligga vid beräkningen av statsinkomsterna, men vi anser, att statens resurser bör på det sätt jag här antytt förstärkas för att ge ekonomisk rörelsefrihet i syfte att utvidga de samhällseliga framstegsmöjligheterna och undanröja behovet av sådana nödlösningar, som vi nu diskuterar och står i begrepp att avsluta.

Herr talman! Jag finner inte någon särskild orsak till att framställa några speciella yrkanden i detta sammanhang.

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Jag har full förståelse för att finansminister Sträng har svårigheter att dels lösa de problem, som

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

har uppkommit i samband med balansen mellan import och export, dels att skaffa pengar för att täcka de utgifter, där han inte anser sig kunna pruta.

När man emellertid granskar de konkreta förslag, som har framlagts, kan man kanske sätta en del frågetecken. Den del av samhällssektorn, som avses att bli belastad, är bilismen — bilismen både såsom en så att säga importerande faktor och ur transportsynpunkt. Det säges också i utskottets uttalande, att utskottet finner det naturligt att de föreslagna skattehöjningarna i betydande utsträckning kommer att drabba bilismen.

Jag är inte säker på att man vare sig i finansdepartementet eller inom bevillningsutskottet har riktigt klart för sig bilismens verkliga betydelse som en dynamisk faktor i vår utveckling. Jag tror att man behöver göra klart för sig var vi skulle ha befunnit oss, därest bilismen inte utvecklats på det sätt som skett.

Jag tänker då inte bara på nyttotrafiken, som har lyckats hålla transportkostnaderna nästan oförändrade i kronor räknat under den gångna 10—15-årsperioden. Jag tänker också på en stor del av den privatbilism, som jag betraktar som nyttobilism och som har gjort det möjligt för medborgarna här i landet att få ett transportfordon, varigenom de smidigt och bekvämt kan förflytta sig och därmed uppnå en effektivitet och en standard, som vi kanske för bara 15 år sedan inte trodde var möjlig.

Hela den dynamiska faktor som ligger i denna utveckling bortser man ifrån, synes det mig, när man går att diskutera och analysera de konkreta förslag, som har lagts fram.

Jag vill på en gång deklarerera, att bilismen är fullt beredd att betala de räkningar, som ställs ut på den. Det sker genom den specialdestination, som utskottets ärade ordförande inte tyckte om men som jag anser vara en vettig anordning. Skulle det i de utredningar,

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

som nu pågår, visa sig att bilismen belastas med alltför låga kostnader eller alltför låga avgifter, torde det inte råda någon tvekan om att den är beredd att stå för de högre kostnaderna.

Utöver detta tjänstgör emellertid bilismen också som en mjölkko för statskassan. Den totala skattebelastningen, som alltså inte går till någon specialdestination, torde före dessa höjningar röra sig om 20 procent.

Nu har man pekat på att importen av bilar är ytterligt besvärande. Jag är emellertid inte så övertygad om att man har satt sig ned och analyserat denna import, granskat den och sett den i sitt rätta sammanhang. Den totala importen till vår land har ökat med ungefär 2,5 miljarder kronor från 1963 till 1964, och ungefär lika mycket, eller 2,7 miljarder kronor, beräknas den till från 1964 till 1965. Det är i och för sig en besvärande faktor. Dock kanske jag redan nu kan säga, att den ökade bilimporten uppgår till ungefär 10 procent av den totala importökningen — större betydelse har den inte.

För att emellertid studera vad som har skett under det gångna året kan vi lätt konstatera, med hänsyn till den statistik som står till förfogande, att importen vida har överstigit inregistreringen och att det alltså finns mycket stora lager av importerade vagnar i landet. Det innebär, såvitt jag kan förstå, att bilimporten oavsett den accis som här föreslås sannolikt kommer att bli lägre under detta år än föregående år. Registreringarna av bilar har också sjunkit i förhållande till tidigare år.

Bilimporten representerar emellertid endast 5 procent av hela importen. Till ekvationen hör också exporten av bilar. Jag tror inte man riktigt har gjort klart för sig hur dessa två faktorer är involverade i varandra och beroende av varandra. Vi exporterar bilar för ungefär en miljard kronor om året, vilket betyder att importen under år 1965 kan uppskattas till ungefär 300 miljoner kronor mera än exporten under samma år. Och

gapet däremellan har minskat undan för undan.

Om vi ser på prisutvecklingen för personvagnar under den gångna tioårsperioden, så finner vi att uppgången har varit 21 procent från slutet av år 1954 till slutet av år 1964. Konsumtionsprisindex har under samma period stigit med 40. Rensar vi bort de extra pålagor som bilismen har fått på sig har priset totalt sett stigit med endast 3 procent under dessa tio år.

Vad är bakgrunden till det? Jo, det är den alltmer hårdnande konkurrens som har inträtt på detta område och som har krävt en ökad effektivitet, där importen är en nödvändig del för att åstadkomma denna hårda och fria konkurrens. Den är till glädje inte bara för den enskilde bilköparen, utan också för de transportkostnader på individer eller på varor som vi har att räkna med. Jag vill nämna detta därför att den delen av importen är en nyttofaktor.

Jag kanske kan beröra en annan kostnadsfaktor som också har med vår balans att göra, nämligen svenska turisternas uppehållskostnader i utlandet. De har stigit mycket kraftigt och kan för år 1965 antas ha gått upp till ungefär en miljard kronor.

Jag vill inte som en del andra talare komma med tips på nya skatter, ty jag tycker vi har nog av dem vi har. Men när man väger olika saker mot varandra, kan man väl ha rätt att sätta ett frågetecken för om nyttofaktorn bilismen är den som skall bära kostnaderna, när det finns andra utgifter som direkt berör den utrikesekonomiska balansen och vilka det kanske skulle finnas möjligheter att diskutera i sammanhanget.

Jag tillät mig i denna fråga att väcka en motion, som i huvudsak innebär att brännoljan inte skall bli beskattad. Med hänsyn till det sätt på vilket ekonomin har utvecklats i landet under regeringens ledning ansåg jag i min motion, att pengarna behövde komma in, och därför föreslog jag den ändringen, att vi skulle ta ut 6 öre på bensin i stället för

5 öre, som regeringen föreslagit. Jag ansåg detta vara en i och för sig god lösning, ty i valet mellan dessa höjningar ansåg jag det vara det absolut viktigaste att brännoljan befriades ifrån ökad beskattning med hänsyn till dess direkta genomslag på alla priser.

Det har tyvärr inte varit möjligt att finna en vettig lösning. Om jag förstär uttalanden som har gjorts här i kammaren rätt, så kommer det trots allt att bli en höjning på brännoljan, vilket jag livligt beklagar. Positionerna har tydligen i bevillningsutskottet varit så låsta, att man inte velat godta den nytta av högre dignitet som ett förhindrande av prishöjning på brännoljan skulle medföra. Detta är tyvärr inte något att göra åt i dagens läge.

Jag skulle nog främst vilja ställa regeringen till ansvar för denna situation, då den i sin proposition lagt fram ett förslag om höjning av skatten på brännolja och kanske därmed åstadkommit denna lösning av positionerna.

Herr talman! Jag har velat framföra de här synpunkterna på bilismens roll rent allmänt. Jag anser att bilismen inte enbart skall vara en mjölkko och en spottkopp när vi diskuterar landets finanser. Det är ett avvita förhållande att man inte inser den ekonomiska betydelse, som en växande bilism har för landets ekonomiska framtid.

Jag ber, herr talman, att få instämma i Yngve Nilssons yrkande.

Herr ELOFSSON (cp):

Herr talman! Varje gång man skall vidta åtgärder för höjning av sprit-skatterna, om jag nu skall börja med dem, har man sagt att det är av nykterhetspolitiska skäl man gör det. Emellertid har man från regeringshåll och från utskottets sida inte alls sagt detta nu, utan det var herr Stefanson som här återopade nykterhetspolitiska skäl. Jag tror inte att det resonemanget stämmer med verkligheten. Om man höjer spritskatterna alltför mycket är man

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

rädd att man inte skall få in så mycket pengar som man önskar till statsverket. Detta harmonierar inte riktigt med de nykterhetspolitiska skälen.

Jag vill här deklarerar, att jag inte kunnat biträda mitt partis partimotion när det gäller höjningen av spritpriserna utöver vad finansministern har föreslagit. Det är väl ganska främmande för de flesta att tro, att en höjning av spritpriserna skulle hjälpa dem som missbrukar sprit. Denna åtgärd har inte alls någon effekt, utan den verkliga effekten fanns förr, när man hade motboken kvar. Från nykterhethåll ville man dock inte ha den kvar, utan den skulle bort. När motboken fanns hade man åtminstone kontroll på att de som missbrukade sprit inte kunde köpa den.

Man kan inte heller motivera höjningen med att priset på råvaran har stigit. Jag behöver här bara säga, att priset på råvaran har stigit med ungefär 5 öre per liter under de två senaste åren, på brännvin 50 procent; sedan skall man spåda ut det till 40 procent och då kommer man ned till att råvaran stigit med ungefär 3 öre. Man kan fråga sig, om detta motiverar en höjning av 3 kronor per flaska, men eftersom det helt och hållet är av statsfinansiella skäl, så kan jag acceptera den. Däremot kan jag inte acceptera den höjning som är föreslagen i partimotionen. Där ser man spriten som ett rent skatteobjekt för att ta ut mer än vad finansministern anser sig kunna ta ut.

Jag skulle vilja säga att jag inte tror att man kommer det nykterhetspolitiska målet närmare med att ständigt och jämt lägga skattehöjningar på spriten. Jag tror att det behövs andra åtgärder på det området, därför att de som gärna vill ha denna vara köper den ändå — utan att tänka på vare sig familj eller annat. Det högre priset tror jag inte har någon större effekt, ty dessa människor skaffar fram pengar ändå.

På denna punkt kommer jag för min del att stödja förslaget enligt utskottsuttalandet och ingenting därutöver.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

När det gäller de andra skattehöjningarna vill jag yrka bifall till reservation nr 2, som jag anser mig kunna biträda. Man måste naturligtvis ta den nödvändiga inkomstförstärkningen från många olika håll, och då får man också acceptera detta. I övrigt anser jag att förslaget i propositionen om en höjning av bensinpriset med 5 öre är att gå alldeles för långt. Man bör här i stället gå en medelväg, och därför har jag anslutit mig till reservation nr 2 som är avgiven av herr Stefanson m. fl.

Jag skall nu inte uppehålla tiden längre med att tala om spritpriser och andra skattehöjningar, som det har talats om här i kammaren vid så många olika tillfällen. Jag skall alltså, herr talman, när det gäller spritpriserna be att få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag samt i övrigt till reservation nr 2 av herr Stefanson m. fl.

Herr **PETERSSON, ERIK FILIP**, (fp):

Herr talman! Det är i första hand med anledning av motion nr 301, vilken jag har undertecknat, som jag skall be att få säga några ord, men jag vill även göra en allmän reflexion till det ärende som vi i dag behandlar.

Motiveringen till att vi nu skall besluta om en icke oväsentlig höjning av vissa indirekta skatter är tvåfaldig i propositionen. Det är dels den bristande balansen i vår utrikeshandel och dels den allmänna samhällsekonomiska situationen. Som lösning rekommenderas att dämpa konsumenternas köpkraft och därmed deras efterfrågan på vissa varor.

Den här situationen har ju inte kommit över oss plötsligt som en tjuv om natten, utan den är resultatet av försummelser från regeringens sida i fråga om en långtidsplanering. Som ett exempel kan jag nämna, att industriinvesteringarna under flera år har legat på en alldeles för låg nivå, något som nu börjar avteckna sig i våra försämrade exportmöjligheter. Likaså har den

kostnadsutveckling som ägt rum på produktionsidan inverkat hämmande på våra exportmöjligheter och vår konkurrensförmåga. Man kan väl också säga att vårt skattesystem inte varit produktionsvänligt och uppmuntrat till företagsamhet.

Men nu är vi där vi är, och en budgetförstärkning är nödvändig trots det höga skattetryck som vi redan har. Diskussionen gäller därför närmast frågan om *var* denna skattehöjning skall läggas.

Vi som står bakom reservationerna nr 1 och 2 har sett saken så, att en höjning av bilismens kostnader, som propositionen föreslår, är mycket riskabel ur flera synpunkter, under det att en starkare höjning av spritskatten är försvarbar och, skulle jag vilja tillägga, nödvändig ur nykterhetspolitisk synpunkt.

Finansministern har synbarligen sökt efter det minsta motståndet, och det är ju alltid enkelt att då ta till skatt på bilismen — så har ju skett tidigare flera gånger. Jag vill inte förneka att bilismens snabba tillväxt för med sig vissa samhällsproblem, som vi inte får bortse ifrån, men å andra sidan är det, vilket också tidigare påpekats i dag, absolut befogat att erinra om att bilismen inte är en fiende till vår välständsutveckling, utan en mycket god och nödvändig bundsförvant i det sammanhanget. Och det har vi all anledning att observera vid en diskussion sådan som denna.

I fråga om skatt på bilismen har utskottets ledamöter varit eniga om att föreslå höjning av accisen. Det primära ur samhällsekonomisk synpunkt är enligt vår uppfattning *antalet* bilar, och att man därför försöker nedbringa bilimporten finner jag vara fullt naturligt. Höjda skatter på drivmedel verkar inte på samma sätt. Det förhåller sig ju så, att de fasta kostnaderna för bilar är mycket höga, och en bilägare resonerar i allmänhet som så: Betalar jag de höga fasta kostnaderna, så skall jag också utnyttja bilen så långt det är

möjligt! Det har blivit något av bilägarrens ekonomiska filosofi, om jag så får säga, att ju mera man kör med bilen under året, desto billigare blir den per mil. Därför kan man ifrågasätta om en skattehöjning på drivmedel kommer att leda till en märkbart minskad import av drivmedel. Därvidlag vill jag sätta ett mycket stort frågetecken.

Man har resonerat om hur kostnaderna skall fördelas. Utskottets ärade ordförande nämnde att kostnaden i sista hand kommer att övervältras på konsumenterna. Det är naturligtvis riktigt i vissa fall, men det finns andra fall då det är mycket svårt och kanske rent av omöjligt. Jag skulle här vilja peka på kostnaderna för skogs- och jordbruket, där man väl torde ha mycket svårt att ta ut de höjda kostnaderna. Jag vill också nämna en annan grupp människor, nämligen de löntagare som begagnar bilen dagligen för resor till och från arbetsplatsen. Det finns ett mycket stort antal sådana människor i vårt land, och vi får väl säga att det är mycket betydelsefullt att människor kan bo ganska långt ifrån sina arbetsplatser så att de slipper trängas om bostadsutrymmena i tätorterna. Jag tror att dessa människor kommer att ha ytterst svårt att kompensera sig för de höjda kostnader som de på detta sätt får.

Vi reser vanter har sagt att skattehöjningarna i första hand bör drabba de umbärliga varorna och då främst spritdryckerna. Det är därför vi föreslår en större höjning av spritskatten. Propositionen nämner — vilket ju också är självklart — att denna beskattning har en nykterhetspolitisk motivering och inte enbart skall ses såsom en statsfinansiell fråga. Det har ju alltid varit så, när man diskuterar dessa ting, att man har velat beakta behovet av nykterhetspolitiska åtgärder. Nu har vi kunnat konstatera — och det redovisades till utskottet genom en tabell och en grafisk framställning — hurusom konsumtionen av starksprit steg förra året, liksom även fylleriförseelserna.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Det är naturligtvis en utveckling, som vi alla bör vara överens om att försöka stävja så långt nu är möjligt. Vid ett tillfälle som detta, då vi går att fatta beslut om en höjning av spritskatten, måste vi föra in detta moment i sammanhanget.

Propositionen tar hänsyn till prisutvecklingen i fråga om anknytningen till de nya skatterna. Vi anser det riktigare att anknyta dem till inkomstutvecklingen. I en av motionerna redovisas en uppgift från systembolagen, att det, trots prishöjningen från kronor 10: 65 år 1946 till nuvarande kronor 34: 65 per liter brännvin, nu fordras 4 timmars arbetsinkomst av en arbetare mot 5,5 timmars arbetsinkomst år 1946 för inköp av denna brännvinskvantitet. Jämförelsen visar, påpekar systembolagen, att det relativa spritpriset egentligen är lägre nu än under motbokstiden, trots flera skattehöjningar sedan dess. Det riktiga då man försöker behandla denna fråga måste väl vara, att man ser till att det inte blir lättare att komma åt spritdrycker än det tidigare har varit. Det är därför vi föreslår, att man skall beakta inkomstutvecklingen.

I propositionen nämns att man vill anknyta skattehöjningarna till en prisutveckling vi skall få framöver, d. v. s. om någon månad. Det beslut vi fattar i dag kommer väl dock att vara gällande flera år framåt, eftersom man som bekant ju inte tar upp en fråga om en höjning av spritpriserna varje år. Man bör väl därför se till att man får någon anknytning till den prisutveckling vi har att räkna med även under nästa år. Uppenbarligen kommer en prishöjning att ske även då.

Det har i denna diskussion nämnts, att det finns en utredning som skall behandla dessa frågor. Av alla tecken att döma kommer det dock att ta mycket lång tid innan den framlägger något resultat, och det torde därför ur nykterhetspolitisk synvinkel vara en brist, om man under denna tid håller ett spritpris som ökar fylleriförseelserna.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Det är därför som vi anser att relationen till inkomstutvecklingen är en viktigare utgångspunkt ur nykterhetspolitisk synvinkel vid behandlingen av denna fråga.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationerna nr 1 och nr 2.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Motiveringen för de skattehöjningar, som riksdagen nu behandlar, är i främsta rummet att det behövs mer pengar till statskassan. I ett fall, när det gäller höjningen av spritskatterna, åberopar finansministern också en nykterhetspolitisk motivering.

I remissdebatten diskuterades speciellt två stora bekymmer för vårt land — det ena var utrikeshandelns ogynnsamma utveckling och det andra var den stagnation i produktionsökningen som inträffat; det senare har ju också kunnat påverka utrikeshandeln. Vi vet att produktionsökningen är oerhört betydelsefull, och det gäller att skapa de bästa förutsättningar för ökad produktion. Också när det gäller skattehöjningar blir avvägningarna betydelsefulla då man vill åstadkomma största möjliga produktion. Det är av denna anledning vi menar, såsom här tidigare har framhållits, att motorbrännolja inte skall beskattas ytterligare. Prishöjningar på denna produktionsartikel kommer att fördyra och försvåra produktionen.

I fråga om bensinskattehöjningen finner jag det glädjande att utskottets ärade ordförande i dag inte på något sätt försökte hävda att det ena skulle vara bättre än det andra. Enligt min mening är detta en fråga om åsikter, talet om överbud och underbud har äntligen tystnat. Om en grupp anser höjning med 5 öre lämplig och en annan grupp finner 3 öre tillräckligt, må man ha rätt att föra fram också det senare förslaget.

Vägarna, den specialdestinering som dessa pengar tidigare gått till, är ju ett

av de viktigaste investeringsområdena. Från centerns sida har vi menat att man måste offra mera på väginvesteringarna. Genom kostnadsfördyringar har de ju i realiteten minskat, och därför borde man i fortsättningen reservera dessa medel för ytterligare vägbyggande och vägunderhåll.

Sprit — det tredje området för nu föreslagna skattehöjningar — verkar direkt och starkt produktionshämmande. Jag hänvisar i det avseendet till ett för några år sedan av beredningsutskottet avgivet enhälligt och senare av riksdagen antaget yttrande, där man nämner flera undersökningar om hur alkoholdryckerna inverkar hämmande på produktionen. Den lägsta siffran är 3 å 4 procent och den högsta upp till 15 procent. Då kan vi förstå vilken starkt produktionshämmande verkan alkoholkonsumtionen över huvud taget har. Därför är denna skattehöjning av helt annan karaktär än de andra. Den konsumtionsminskning som kan bli följden av höjda spritpriser är alltid att hälsa med största tillfredsställelse — det har mycket kraftigt framhållits av tidigare finansministrar, både av Per-Edvin Sköld och av Ernst Wigforss. En minskad alkoholkonsumtion resulterar nämligen på litet längre sikt i ökad produktion. Därför behöver man aldrig bekymra sig, om spritkonsumtionen minskar — ur statskassans synpunkt kommer det ganska snart att jämnas ut sig.

Den nuvarande finansministern är emellertid mycket ängslig när det gäller att genomföra prishöjningar på alkoholdrycker. Ingenting har tagits i förväg, utan spritpriserna har justerats i efterhand — trots att man kunnat förutse ytterligare prisstegringar på andra varor, har spritpriserna alltid släpat efter. Finansministern gör på samma sätt nu. Han nämner i detta sammanhang bara de beräknade prishöjningarna fram till april månad; men i finansplanen utgår han ju från att prisstegringarna under detta år skall bli 2,5 procent, och man får väl förmoda

att detta är tilltaget i underkant. Inte ens årets förmodade prishöjningar har medtagits när man skall beräkna höjningen av spritskatten.

Här har också talats om den nykterhetspolitiska effekten av spritprishöjningar. Herr Adolfsson sade i mycket aggressiva ordalag, att om man inbillade sig att spritprishöjningarna skulle ha någon nykterhetspolitisk effekt så kunde man ju höja priserna. Med adress till mig och andra, som vill ha kraftigare höjningar, sade herr Adolfsson att vi borde erkänna att prishöjningar i detta fall inte har någon nykterhetspolitisk effekt.

Jag vill rekommendera herr Adolfsson att läsa boken »Nyktare nu», utgiven av Sveriges nykterhetsvänners landsförbund för ett par år sedan. Där finns ingående vetenskapliga undersökningar om prisets inverkan på konsumtionen och speciellt dess inverkan på spritkonsumtionen. Dessa undersökningar visar att det blir en stark initialeffekt när priserna höjs — konsumtionen sjunker till en början mycket starkt — men de visar också att en tioprocentig spritprishöjning får en bestående konsumtionsnedpressande effekt med ungefär 2 procent. Vi från nykterhetshåll för inte några utopiska resonemang om en mycket kraftig effekt i detta avseende, men undersökningarna visar att så mycket blir det i alla fall.

Herr Adolfsson kan också läsa boken »Dryckesvanorna i Sverige», som Industriförbundet utgav för några år sedan. Där finns mycket intressanta uppgifter om hur priset inverkar på konsumtionen.

I motionen från riksdagens nykterhetsgrupp redovisas också förhållandet mellan arbetsprestationen och spritpriserna. Trots prishöjningarna per liter brännvin från 10:65 år 1946 till nuvarande 34:65 fordras för närvarande bara 4 timmars arbetsinkomst mot 5 1/2 år 1946 för inköp av denna spritkvan- titet.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Ytterligare en faktor som finansministern borde ha beaktat är att vi inte bara skall se på prisstegringarna utan också på lönestegringarna. I finansplanen påpekar finansministern att lönesumman under första hälften av 1960-talet ökat med respektive 10,3, 10,1, 9,2, 11 och 10 procent under åren 1961—1965. Om människorna får i sin hand mera pengar är det självfallet att vissa av dem använder en del av pengarna till att köpa alkoholdrycker.

Jag beklagar att finansministerns speciella intresse synes vara att alltid med mycket mild hand behandla priserna på öl och andra maltdrycker. Det har han gjort även denna gång. När det gäller att vidtaga skattehöjningar har han omigen skonat denna grupp av drycker. Med hänsyn till hänvisningen till den pågående nykterhetsutredningen skall jag emellertid inte ta upp någon ytterligare debatt om den frågan.

Utskottets ärade talesman sade, att budgeten är stram men inte stark, och det kan vi instämma i. Vi har flera gånger påvisat att budgeten egentligen är svag och har varit det under flera år. Men när oppositionen föreslår någon form av utgiftshöjningar får vi ofta höra, att det är inte möjligt därför att vi därigenom försvagar budgeten.

Det märkliga är emellertid, att när vi föreslår inkomstförstärkningar får vi inte heller då bifall till våra förslag. Är det en prestigesak att man ständigt skall hålla på vad partiet föreslagit? I annat fall skulle regeringspartiet kunna ta tillfället i akt att mycket lätt få en förstärkt budget genom att biträda en del av oppositionens förslag till inkomstförstärkningar.

Herr Ericsson uttryckte sig så, att vi har tagit bort ungefär 100 miljoner kronor i inkomster men att mittenpartierna — centern och folkpartiet — hade en formell täckning för detta. Varför använda ordet »formell»? Varför är inte detta en lika reell täckning som när det gäller andra inkomster?

Sedan sade herr Ericsson också, att

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

om man inte accepterar höjningen på brännolja och bensin, blir det en snedvridning i konkurrensen, därför att SJ får ökade kostnader, vilket man också måste ta hänsyn till. Men i så fall måste konsekvensen bli, att man skulle använda pengarna för de vägbanor som bilismen begagnar. Det är dock inte meningen här, utan det är en direkt beskattning. Skulle man göra på samma sätt med SJ, borde man höja priserna så mycket att det skulle bli en inkomstökning för staten.

Herr Ericsson sade, att det inte finns majoritet för spritprishöjningen. Men det beror på det parti han representerar, ty mittenpartierna är ense om en höjning. Om regeringspartiet biträder höjningen, får man genast en inkomstförbättring på 107 miljoner kronor.

Skall man suga upp köpkraft, vilket herr Ericsson också ville, är det väl allra lämpligast att höja skatten på alkoholdryckerna. En sådan höjning är inte produktionshämmande, och det talar för den större höjning, som är föreslagen i reservationen och som mittenpartierna förordat i partimotionen.

Herr talman! Jag ber att få instämma i de yrkanden som herr Stefanson tidigare har framställt.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Jag kanske skulle kunna börja där herr Bengtson slutade. Han nekar sig aldrig något tillfälle i denna kammare att försöka provocera fram en nykterhetspolitisk debatt. Det finns inte någon anledning att ta upp en sådan i dag, lika litet som så många gånger tidigare. Ja, allra minst finns det anledning i dag, eftersom vi så sent som i fjol efter en nykterhetspolitisk debatt enhälligt beslöt att hemställa om en nykterhetspolitisk utredning med uppgift att försöka analysera just alla de spörsmål som herr Bengtson nu ville aktualisera.

Jag tror att det finns skäl för alla, såväl nykterister som andra, att vänta och

se till vilket resultat en sådan utredning kan komma. Jag är nämligen alldeles övertygad om att vi är ense på den punkten, att vi skall försöka komma till rätta med de missförhållanden här i landet som spriten förorsakar, framför allt när det gäller missbruket och ungdomsfylleriet. Men nog är det olämpligt, herr Bengtson, att inleda debatt om det i dag, när vi inte ens har något material för en sådan debatt.

Vad som nu sker och som har vunnit anslutning är att man gör en prisanpassning på det sättet, att spritens relativa kostnad inte blir lägre än som svarar mot prisutvecklingen på övriga områden. Där kan det naturligtvis finnas delade meningar om vilken mätare man skall använda för en sådan prisjustering — om man skall gå på konsumentprisindex eller om man skall gå på löneindex. Här har finansministern föreslagit, vilket utskottsmajoriteten anslutit sig till, att man skall göra anpassningen efter konsumentprisindex.

Nu tog sig också herr Bengtson orådet före att presentera tidigare finansministrar, herrar Wigforss och Sköld, och ville göra gällande att de skötte prispolitiken på spritens område bättre än den nuvarande finansministern. Men, herr Bengtson, det krävs nog litet mera bevis för det; man skall inte bara slunga ut allmänna talesätt!

Jag har inte varit road av att föra denna återkommande debatt med herr Bengtson, men jag har varit tvingad att göra det, eftersom jag har fått mig den uppgiften tilldelad. Därför har jag tvingats att följa frågans gång under många år, och jag har aldrig kunnat upptäcka att finansminister Sträng skulle ha skött denna del av sin verksamhet på något diskriminerande sätt.

Han har i stället försökt att få ett annat system för att både snabbare och bättre få en prisanpassning när det gäller spriten. Det är ju inte så länge sedan finansministern lade fram ett förslag om att man fullmaktsvägen skulle ge honom chansen att kunna göra den-

na prisanpassning, så att man inte fick dessa — som herr Bengtson uttryckte saken — otrevliga glapp mellan de prisjusteringar som görs. Men då var herr Bengtson inte på alerten. Då tyckte han att det inte var riktigt, utan han ville ha den ordning som vi har just i dag, nämligen att vi har aviserat om denna spritprishöjning under lång tid och att vi i dag öppnar ytterligare ungefär en vecka för ohämnade inköp. Vi hade sluppit den situationen, om vi hade följt finansminister Sträng den gången.

Slutligen rekommenderade herr Bengtson oss, som nu är angelägna om att få inkomstförstärkningar till finansministerns »svaga budget» — som han uttryckte sig — att rösta för de högre spritskatter som han vill ha. Det var ingen dum rekommendation, herr Bengtson! Vi som nu bildar majoriteten kanske kan fundera på att ta alltihop! Tar vi även denna höjning, då får vi bättre inkomster. Anser herr Bengtson att det är en allvarligt framförd rekommendation, värd att bli accepterad av majoriteten?

Herr Stefanson var inne på frågan om avvägning när det gäller skattepolitiken. I dag är kanske inte rätta tillfället att ta upp den diskussionen heller, men jag delar självfallet hans uppfattning så till vida, att man vid avvägningen av skattepolitiken skall se till att de känsliga områdena av näringslivet inte blir belastade med kostnader som man kan undvika.

Men hur gör man det? Har herr Stefanson något recept på det? Nå, han har ett recept — inte han själv precis, men hans parti i varje fall — nämligen att i alla de sammanhang då vi talar om denna fråga rekommendera den s. k. mervärdeskatten. Anser möjligen herr Stefanson att mervärdeskatten inte skulle påverka prisbildningen här i landet, inte skulle bidra till en inflationistisk utveckling? Vad är det för trolldom som ligger i mervärdeskatten, vilken alltid skall förhindra alla olyckor samhället drabbas av? Jag skulle bli glad

om jag finge lyssna till svaret på den frågan.

Herr Wallmark försvarade specialdestinationen när det gäller bilskatten. I detta sammanhang säger han, att bilismen blivit en mjölkko när det gäller för staten att skaffa pengar.

Ja, det är väl också att ta till i överkant! För det första vill jag när det gäller specialdestinationen säga, att jag aldrig förstått och aldrig kommer att förstå riksdagens beslut att ha denna specialdestination. Där ansluter jag mig helt till bevillningsutskottets värderade ordförandes uppfattning. Men tyvärr har vi den. Man får hoppas att man någon gång kan komma ifrån den, ty den är principiellt oriktig. Men om man nu har den och om man vill bevara den i fortsättningen — ja, då skulle man väl emot bilskattefonden också göra de riktiga avräkningarna. Det gör man inte nu. Vem kan stiga upp och säga, att bilismen till fullo betalar de kostnader som den förorsakar samhället?

Ingalunda, herr Wallmark! Tar man in alla samhällskostnader som bilismen förorsakar, tar man t. ex. in kommunernas kostnader o. s. v., då räcker bilskattemedelsfonden inte på långa vägar till. Jag är beredd att säga precis tvärt emot vad herr Wallmark påstår, nämligen att bilismen till dags dato i varje fall icke helt betalar de kostnader som den förorsakar samhället. Därför tycker jag inte det kan vara någon riksolycka att man nu gör denna höjning.

Slutligen ansluter jag mig nog i vissa stycken till vad herr Adolfsson i Göteborg anförde, nämligen den värdering han gjorde att de skattehöjningar, som vi nu är beredda att ta på de områden där de läggs, väger ganska lätt mot de effekter som förslagen om de sänkta räntebidragen kommer att innebära. I fråga om att välja utvägar skulle jag för min del inte haft någonting emot att man hade lagt en större tyngd på dessa och minskat sänkningen av räntebidragen, därför att dessa har en för hyrorna kraftig genomslagskraft.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Men det är en fråga som vi senare återkommer till, och då kan man också, som herr Adolfsson gjorde, ställa de förslag som vi i dag diskuterar emot de förslag som aviseras från oppositionens sida, nämligen att man skall reducera räntebidragen ytterligare.

Jag ber, herr talman, att få ansluta mig till de yrkanden som är framställda av min namne med förnamnet John.

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Eftersom herr Eriksson framställde vissa frågor till mig, så vill jag naturligtvis gärna besvara dem omedelbart.

Vad först gäller frågan, om det var en allvarlig inbjudan att höja spritpriserna nu för att därmed stödja budgeten, så vill jag bara framhålla, att det är en mycket allvarlig inbjudan. Herr Eriksson och andra socialdemokrater är välkomna till att rösta på reservationen, som går in för det högre priset på alkoholdrycker.

Beträffande den föreslagna fullmaktslagen förstår jag mycket väl, att herr Eriksson såsom strängt rättrogn socialdemokrat är villig att ge nästan vilka fullmakter som helst till regeringen. Men svenska folkets urgamla rätt att sig självt beskatta utövas ju av riksdagen allena! Den rätten hävdades vid det tillfället, och det var av principiella skäl som vi inte tog fullmaktslagen för spritpriserna.

När jag sedan återopade tidigare finansministrar och deras principiella åsikter om priser och statsinkomster, sade jag, att herrar Wigforss och Sköld hävdade att alkoholkonsumtionen har en produktionssänkande effekt. Om man höjer alkoholpriserna och därigenom får en mindre konsumtion av denna vara, så stiger arbetsprestationerna och statskassan förlorar inte på det. Det är den uppfattningen som har framförts av båda dessa finansministrar, bl. a. i en intressant artikel av Wigforss vid ett tillfälle då han skrev »Kan det gläd-

ja en finansminister att svenska folket super ihop pengar till staten?». Där har han just hävdade den uppfattning som jag nu har fört fram.

Sedan skall jag väl inte ta upp den nuvarande finansministerns inställning till nykterhetspolitiska frågor över huvud taget, men jag kan kortfattat säga, att jag tycker att den inte har varit så särdeles positiv. Jag kan anföra en rad av exempel också i det fallet — den är inte positiv, i varje fall inte positiv på det sätt som jag skulle önska att den vore. Men det är kanske för mycket att begära att den skulle vara det! Den har ju inte velat förfäktat några nykterhetspolitiska ståndpunkter.

Eftersom vissa anmärkningar har tagits upp här om vissa andra besparingsområden vill jag säga, att bostadspolitikens område är ett utomordentligt fält både för herr Eriksson och herr Adolfsson i så fall. Ty där finns ju centermotionerna, som man kan stödja för att ge förmåner åt familjerna i fråga om rabatter till bostäderna.

Herr WALLMARK (h) kort genmäle:

Herr talman! När herr Einar Eriksson här tog upp frågan om specialdestinationen vill jag erinra om att jag sade, att det sitter en utredning som sysslar med dessa frågor och att detta gör att vi kanske inte nu kan ta upp en detaljdiskussion om den saken. När herr Eriksson nu säger att han har svårt att förstå hela specialdestinationsproblemet måste jag svara, att jag knappast kan rå för att herr Eriksson inte förstår det.

Utöver de två miljarder som tas in till den särskilda fonden kan jag nämna, att bilismen har extra pålagor som uppgår till drygt en miljard kronor men som inte hänförs till bilskattefonden. Det är något lättsinnigt att säga, att därför att man tror att inte bilismen betalar sina kostnader så kan man gott och väl ta in något hundratal miljoner kronor till. Den ekvation som herr

Eriksson försökte skriva upp här sammanhänge ju i huvudsak med de kommunala utgifterna. Såvitt jag förstår skall inte några av dessa pengar gå till kommunerna utan dem tar ju herr Sträng hand om för att täcka helt andra utgifter med.

Herr STEFANSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! När jag talade om att man vid val av skattehöjningar skulle undvika sådana skatter, som verkar produktionsfrämjande, och som motverkar en inflatorisk utveckling, så höll jag mig helt inom ramen för den proposition som vi här i dag behandlar. Min argumentering gällde alltså en avvägning mellan spritbeskattning och beskattning på bilismen. Jag anförde att en höjning av skatten på motorbränsle och även gasol har kostnadsfördyrande effekt på näringslivet, på transporter och på taxor som återverkar på kostnadsutvecklingen och verkar inflatoriskt. Man kan väl däremot inte säga, att höjda skatter på sprit i lika hög grad verkar i den riktningen. Det var det avvägningsresonemanget jag förde.

Jag har i min argumentering hållit mig inom propositionen nr 10. Men jag kan tillägga att när det gäller mervärdeskatten anser vi inom folkpartiet, att den är avsevärt bättre konstruerad än den allmänna varuskatt som vi nu har. Ett av huvudargumenten för detta är att mervärdeskatten inte drabbara industrien och näringslivets investeringar. Den verkar inte kostnadsförhöjande på vår export i förhållande till utlandet, och inte heller försämrar den våra hemmaindustriers förmåga att konkurrera med de industrier som söker sig in på den svenska marknaden. Den är dessutom konkurrensneutral vertikalt inom näringslivet: på vissa områden främjar den en rationell arbetsfördelning mellan stora företag och mindre företag, som arbetar som underleverantörer, där den nuvarande skatten motverkar en sådan arbetsfördelning.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Detta är ett par av skälen för att vi vill ha mervärdeskatt. Vi anser — och det har vi också sagt i vår partimotion — att vi vill ha en skattereform som bygger på skatteberedningens förslag, som framlades 1964.

Herr ADOLFSSON (k) kort genmäle:

Herr talman! Herr Bengtson hävdade här att jag i mitt anförande skulle ha sagt att höjda spritpriser inte hade någon nykterhetspolitisk effekt. Jag måste bestrida detta herr Bengtsons påstående och vill framhålla att detta är en mycket fördomsfri omtolkning av vad jag i verkligheten sade i mitt anförande. Jag vill därför repetera vad jag i huvudsak anförde, nämligen att om man kunde inbilla sig att större höjningar av alkoholpriserna skulle medverka till en sanering av spritmissbruket, kunde man naturligtvis ha övervägt sådana förslag just för den sakens skull — och det var ju verkligen någonting annat än vad herr Bengtson ville lägga i min mun.

Jag får tillägga, fastän jag inte är så särskilt intresserad av att fördjupa mig i en debatt med herr Bengtson i dessa frågor, att jag också är starkt nykterhetspolitiskt intresserad. Jag önskar att människorna skall få leva ett så gott liv att falska livselixir inte skall behövas. Naturligtvis har jag också läst skriften »Nyktrare nu», som herr Bengtson anmodade mig att läsa, jag har granskat dess tabeller och jag kan tillägga att jag har granskat dem utan glädje. De ger vid handen att alkoholfrågan verkligen är allvarlig i vårt land och att var och en av oss har anledning att bekymra sig över utvecklingen på detta område.

Jag kommer emellertid fram till att det ändå måste vara någon skillnad mellan bruk av alkoholdrycker och missbruk av sådan drycker. Jag hävdar bestämt att missbruket inte hämmas av prishöjningar, vare sig sådana som här har föreslagits eller sådana

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

som herr Bengtson och andra önskar att vi ytterligare skall genomföra.

Jag får kanske också tillägga — efter att ha åhört så många inlägg i den nykterhetspolitiska frågan av herr Bengtson här i första kammaren och efter att ha läst så många referat av hans inlägg i dessa angelägenheter — att jag för min del inte tror att herr Bengtsons — får jag lov att säga — extrema agitation i nykterhetsfrågan gagnar de syften han innerst inne vill uppnå, utan jag anser att vi bör se litet mer realistiskt och mänskligt på dessa frågor. För övrigt tycker jag att vi i själva beskattningsfrågan bör upphöra med den skenheligheten att säga att denna skattehöjning bör genomföras också av nykterhetspolitiska skäl.

Jag tycker, herr talman, att det här gäller en fiskalisk fråga och inte en nykterhetspolitisk.

Herr **ERIKSSON, EINAR**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill säga några ord med anledning av herr Bengtsons påstående att herr Wigforss och herr Sköld förde en ur nykterhetspolitisk synpunkt bättre prispolitik. Jag vet inte hur det förhåller sig med den saken, men herr Bengtson har ju alltid — oavsett vad finansministrarna har hetat — varit i opposition emot dem när det gäller prissättningen på alkoholhaltiga drycker. Följaktligen kunde även de personer han här apostroferat inte ha fört en prispolitik, som fått herr Bengtsons godkännande. Det finns ju ingen finansminister vare sig född eller ofödd som skulle kunna få herr Bengtson att acceptera hans förslag. Inte ens oppositionen tror jag kan skaka fram en sådan person.

Rekommendationen att vi nu skulle genomföra de skattehöjningar som föreslås i reservationen och lägga dem till vad majoriteten i övrigt föreslår, skulle innebära att det skulle bli en överinkomst för finansministern enligt herr

Bengtsons beräkningar. Herr Bengtson påstår nu att denna rekommendation är allvarlig, och det är bra det, men vi kan inte godta den, ty vår principiella synpunkt är nämligen att staten inte skall ta in mera pengar än vad som kan anses vara nödvändigt.

Herr Wallmark säger att jag följaktligen räknade in de kommunala kostnaderna, när jag påstod att bilismen inte svarar för de kostnader den förorsakar samhället. Ja, det gjorde jag. Men även om man bortser från den kommunala sidan, är jag alldeles övertygad om att inte ens de kostnader som bilismen förorsakar staten kan finansieras med bilskattemedlen. Avräkningen mot bilskattefonden gäller i stort sett väggkostnaderna. Sedan har staten också många andra kostnader för bilismen. Man behöver t. ex. bara peka på trafikövervakningen. Vad bidrar bilismen med till den?

Jag ber slutligen herr Stefanson om ursäkt för att jag drar in en fråga som egentligen inte hör till dagens debatt. Det skedde kanske därför att jag inte hittade på något annat att »hoppa på» herr Stefanson för. Jag ber alltså om ursäkt för det, men vi möts kanske i den ekonomiska debatt som kommer att hållas i vår.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Debatten har nu pågått så länge att jag tycker att det är på tiden att göra ett konstaterande. Vi diskuterar i dag Kungl. Maj:ts proposition nr 10, och statsrådsbänken lyser med en tomhet som icke kan överskyllas vare sig av herr John Ericsson eller av herr Einar Eriksson. Det är en brist på hänsyn mot denna kammare att sådant kan förekomma i en diskussion av en fråga av denna betydelse. Herr Bengtson inbjöd arbetarpartiet att stödja reservationen och hänvisade till att man inte skulle låta partisentrinen spela för stor roll när det gäller att ta ställning. De synpunkter som herr Bengtsons anlade för arbetarpartiets del gäl-

ler väl också för andra partier. Det räknar jag med beträffande vad jag i fortsättningen kommer att säga.

Jag konstaterar att herr John Ericsson i sitt anförande starkt underströkt den betydelse den föreliggande propositionen kan ha i inflationsbekämpande syfte. Han använde uttrycket »för avlyftande av köpkraft». Är inte en proposition som denna så uppfattad ägnad att en smula missförstå räckvidden av den inflatoriska utveckling som pågått under en lång tid. Jag har intrycket att finansministern, som för tillfället inte är här, och även hans ställföreträdare har den inställningen att inflationen är någonting ödesbestämt som man inte kan komma ifrån och att det måste vara på det viset. Men den Erlander—Hedlundska regeringstiden innebar ett uppehåll i den Erlanderska eran. Ända till sista åren av den perioden hade vi ett tämligen fast penningvärde. Hur åstadkom man det? Stimulerade man under överkonjunktur näringslivet genom ytterligare åtgärder i sådan riktning? Höll man samma höga ränta som det nu är så modernt med? Nej, på den tiden höll man en låg ränta, och man dämde upp överkonjunkturen med hjälp av investeringsavgifter m. m. Det var således motsatsen till den inflationspolitik, som exempelvis herr Stefanson är anhängare av och som vill avlyfta de inflationshämmande delarna av beskattningen för att få litet fräs på det hela.

Jag konstaterar att en del av svenskt näringsliv kanske främst kommer i åtnjutande av den allra största välviljan — inte bara genom exportkrediterna utan också genom den differentierade varuskatten som påverkar maskinindustrien och verkstadsindustrien ända därhän att man för att få arbetskraft där anställt 30 000 utlänningar. Det visar ju att den svenska arbetsmarknaden inte kunde tillgodose den starka sugning som stimulerats fram. Man måste ta in folk utifrån. Det är klart att en sådan sak blir inflationsdrivande.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Går jag sedan till den proposition som här föreligger vill jag säga att ur inflationsbekämpande synpunkt kan inte verkningarna här vara så stora. Man kan säga att detta dock kan bli någonting tillsammans med åtskilligt annat. Men vi vet att de inflatoriska verkningarna framför allt beror på löneutvecklingen inom arbetsmarknaden — det konstaterades av statssekreterare Wickman i ett föredrag på Svenska bankföreningen, 1961 vill jag minnas. Det är fortfarande en obestridlig sanning.

Här talas det om att vi måste vidta åtgärder för att förbättra handelsbalansen, och man syftar särskilt på bilimporten. Jag har en känsla av att många, som under flera år talat om nödvändigheten av att öppna dörrarna för importen, att öppna handelsvägarna och nå fram till stora marknadsområden o. s. v., blev häpnade och överraskade när de upptäckte något så naturligt som att resultatet av vad som hittills uppnåtts var en ökad import. När man arbetar så frenetiskt för att släppa in importen, får man väl säga sig att det är rätt naturligt att man får en ökad import!

Även där inverkar läget på arbetsmarknaden. Köpkraften ökar, och den ökar inte bara för de anställda utan även för företagen i en konjunktur av den art vi har haft. Det är klart att man får en försämrad handelsbalans av detta. Men man har såvitt jag fattat bäddat ganska omsorgsfullt för den saken.

De förslag som här föreligger berör dels spritbeskattningen och dels motorismen. Beträffande spritbeskattningen skall jag fatta mig relativt kort. Den har ju behandlats ingående av flera föregående talare. Jag vill bara säga att ju mera nykterhetsfrämjande spritbeskattningen är, desto mindre köpkrafts-avlyftande är den. När man bekämpar inflationen genom höjda spritpriser och samtidigt vill öka folknykterheten genom dessa höjda spritpriser, då måste man ju i viss utsträckning motarbeta sig själv. Man kan inte komma ifrån att

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

i den mån som inköpen hämmas avlyfts inte köpkraft. Nykterister bidrar exempelvis inte till att någon köpkraft avlyfts genom höjda spritpriser. Det är ett enkelt faktum. Men det gäller umbrella-liknande varor som ur den synpunkten kan beskattas.

Därmed övergår jag till motorismen. Här har en animerad debatt pågått. Herr Einar Eriksson menade, att motorismen inte är rimligt och skäligt beskattad utan belastar samhället betydligt mera.

Ja, men, herr Einar Eriksson, det är väl i alla fall så att motorismen inte bara har skadeverkningar i detta de många milens land. Motorismen är dock inte bara en faktor som bereder trafikosäkerhet på vägarna. Titta förresten i statsverkspropositionen beträffande justitiedepartementet, så ser herr Einar Eriksson att bilskattemedel tas i anspråk även på den punkten! Det är inte bara skada med den, utan vi måste säga oss att i detta de många milens land är det av ofantligt värde att vi har en utvecklade motorism, en nyttotrafik, som övervinner avståndssvårigheter och för människorna närmare varandra, närmare arbetstillfällena o. s. v. Skall man göra en avvägning så bör man göra den rättvist och på båda sidorna.

Näja, men då stannar jag till en början vid frågan om accisen. Om propositionen gått ut på att vi nu lägger på en accis som skall dämpa inköpen men som försvinner om ett år, då tror jag nog att inte så få skulle sagt att de kör ett år till med den gamla kärran och köper ny sedan. Så säger de emellertid inte nu. Med den kännedom vi har dels om det sätt på vilket prisnivån utvecklar sig i detta land och dels om det sätt på vilket finansministern utvecklar beskattningen tror jag inte att människorna resonerar så.

Ingenting blir billigare, och det förslag som här föreligger kommer inte att avhålla folk från att köpa bilar. Jag vill därför, herr talman, för min del ta avstånd från förslaget om den höjda accisen. Jag tror inte att den har en

inköphämmande effekt, utan jag tror att den kommer att verka enbart fiskalt.

Beträffande brännoljeskatten, där avsluter jag mig till utskottets förslag, och jag behöver inte säga mer om det.

Sedan går jag över till bensinen. Vi driver s. k. alternativpolitik i det här landet. Två öre — det är alternativet. Det är skillnaden mellan regeringslinjen och oppositionen — den samlade oppositionen, om jag inte misstar mig. Gå inte till väljarna med sådana alternativ om ni vill ha någon förändring! Ur penningsynpunkt spelar de två örena ändå en ganska ringa roll. Kom med ordentliga förslag! Jag skall be att få yrka avslag på förslaget om höjd bensinskatt.

Herr ERICSSON, JOHN, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan instämma med herr Ferdinand Nilsson i ett avseende, och det är när han säger att nykteristerna inte bidrar med några spritskatter. Det är en självklar sak, och där tror jag att han har rätt.

När han sedan försöker göra gällande att jag har uppskattat de 530 miljonerna på ett alldeles felaktigt sätt då det gäller samhällsekonomin, så må herr Ferdinand Nilsson ha den meningen. Jag har emellertid den bestämda uppfattningen att de misstag som herr Ferdinand Nilsson påstår att regeringen har gjort när det gäller utrikeshandeln till sina verkningar ingalunda är sådana att de får de konsekvenser som herr Ferdinand Nilsson vill göra gällande. Det är ju köpkraften inom landet som avgör importens storlek, inte att det finns möjligheter att köpa inom det eller det området. Det är efterfrågesidan inom landet som bestämmer importen. Jag har betraktat som ett mycket stort framsteg att vi har en fri utrikeshandel, och det svenska folkhushållet har tjänat miljarder på detta förhållande i jämförelse med när vi måste reglera denna handel.

Herr Ferdinand Nilsson tittade mot regeringsbänkarna och konstaterade att finansministern inte är här. Nej, han är förmodligen i andra kammaren. Han kan inte vara på mer än ett ställe vid samma tillfälle. Jag utgår ifrån att debatten där pågår för fullt.

Huruvida en riktig politik fördes bara under den period när herr Ferdinand Nilssons partivänner var med i regeringen, kan man allt diskutera. Jag är väldigt tacksam för att herr Ferdinand Nilsson talar uppskattande just om den perioden, ty då skulle jag också ha en smula förstånd, eftersom jag satt med i regeringen under den perioden. Efter herr Ferdinand Nilssons resonemang här begriper jag emellertid inte alls vad det är fråga om.

Herr Ferdinand Nilssons yrkande om avslag på bensinskattehöjningen — det var ju så — innebär renare linjer, herr talman. Det var inte två öre, utan det var fem öre som herr Ferdinand Nilsson yrkade avslag på.

Herr SÖRENSON (fp):

Herr talman! Det händer väl att en kammarledamot hamnar i bakvatten i debatten. När han begärde ordet fanns inte argument redovisade som han själv ansåg vara väsentliga, men så dröjer det en bra stund innan han kan få ordet, och då har mycket sagts av det han ville säga. Jag befinner mig i viss mån i bakvatten, men jag beslöt mig för att i all enkelhet inte vara tyst utan säga det jag hade funderat på. Det gäller kanske inte precis en detalj men en begränsad del av det betänkande som vi nu diskuterar.

Att spritpriset diskuteras i dag har naturligtvis till bakgrund statsfinansiella skäl. Vi skulle annars inte ha diskuterat den frågan. Men när spritpriset nu har blivit aktuellt, hur kan den människa vara skapad som inte börjar fundera över hur detta verkar också nykterhetspolitiskt? Det är ju nödvändigt att man funderar också över detta. Så är vi människor skapade.

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Alltså: Det är icke de för nykterheten i speciell mening intresserade som har dragit upp frågan, utan den har blivit lagd på bordet, och man tvingas att tänka på denna sak också ur nykterhetspolitiska aspekter.

Bakgrunden till detta har redovisats. Här är det verkligen fråga om en allvarlig situation i vårt folk, som vi har anledning att begrunda. Vi känner allesammans svårigheten att komma till rätta med missbruket. Det har framhållits att spritpriset relativt sett har blivit lägre, att man behöver arbeta mindre för att kunna köpa samma mängd sprit som under motbokens tid. Det är inte några utredningar som ligger bakom detta. Det är enkla konstateranden, men de räcker i närvarande situation för att man skall ha en mening. Alla ser vi med stor förväntan fram mot alkoholpolitiska kommitténs redovisning, när den nu kommer, men alla vet att utredningar inte kommer till resultat på några månader, utan att det tar lång tid. Nu står vi i en situation där vi måste tänka på vad som faktiskt går att göra.

Vad har vi för instrument att arbeta med i nykterhetspolitiken för närvarande? Vi har kommit överens om att priset är den metod som vi skall bruka. Något annat är nu inte aktuellt. Är det då orimligt att i en sådan här debatt föra fram också denna fråga? Jag tycker att det är helt rimligt och riktigt. Herr Bengtson har redovisat, vilket jag anser vara väsentligt att slå fast, att höjda spritpriser har en konsumtionsnedpressande effekt. Detta konstaterande gjordes, såvitt jag kan se, utan all affekt och utan någon som helst ambition att dra upp en nykterhetspolitisk debatt. Jag vill tillägga att inte heller jag har något behov av att nu ta upp en sådan debatt. När den kommer tror jag att det blir en helt annan tyngd både i de intellektuella och i de emotionella argumenten än vad som förekommer i dag. Men det är väsentligt att, som herr Bengtson gjorde, slå fast

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

att höjda spritpriser har en konsumtionsnedpressande effekt. Ingen har väl några som helst ambitioner att komma åt människor, att vara negativ mot människor. Bakom kraven på höjda spritpriser ligger ju en positiv syn och en vilja att på samhällets vägnar komma till rätta med rådande spritsituation. Jag hör till dem som delar herr Adolfssons syn. Inte kommer vi åt missbruket med denna åtgärd. Nubben kan aldrig bli för dyr, säger man. Det ligger något väsentligt i detta. Är det dock inte riktigare att säga att höjda spritpriser dämpar den totala konsumtionen, vilket innebär att kanske en hel del besparas att glida in i missbrukargruppen? Om detta blir förhållandet, har en höjning även haft en direkt samhällseffekt av positiv natur.

Så länge vi arbetar med spritpriset såsom vapen, tycker jag det är riktigt att vi lugnt och sakligt samtalar om vad vi tror att effekten blir av våra åtaganden. Vi befinner oss ju för närvarande inte i det läget att en stark spänning råder. Här samverkar ju de redovisade samhällsekonomiska behoven och den syn som många företräder i nykterhetspolitiskt avseende. Man enas om den höjning som här föreslås och tycker att den är rimlig och riktig. Mot den bakgrunden blir det ju inte någon nykterhetspolitisk debatt i djupare mening, utan slutomdömet blir att här sker någonting som ur statsfinansiell synvinkel är riktigt men som även ur nykterhetspolitisk synvinkel måste vara ett steg i rätt riktning.

Jag har bara haft ett behov av att i stor enkelhet redovisa denna synpunkt. Jag är angelägen att påpeka att jag tycker att det är fel att säga att några nykterhetspolitiska argument inte skall anföras i detta sammanhang, vilket herr Einar Eriksson ansåg. Jag tycker att det är fullt riktigt och sakligt motiverat att man, när ett sådant här ärende kommer upp till behandling, också betonar den nykterhetspolitiska synpunkten i det totala sammanhanget.

Med dessa enkla ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation nr 1, den som herr Stefanson m. fl. har avgivit.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) kort genmäle:

Herr talman! När jag hänvisade till den politik som fördes på den tid då Gunnar Hedlund och herr John Ericsson var statsråd, skedde det inte på något vis i ond avsikt att placera honom i motsatsställning till den nuvarande finansministern. Min avsikt var bara att peka på de litet olika metoderna. På den tiden dämde man upp inflationen så mycket man kunde.

Herr John Ericsson säger, att det inte är importpolitiken som har medfört bristen i handelsbalansen, utan köpkraften. Nåja, kan vi inte vara överens om en kristlig kompromiss; kan vi inte komma överens om att de har hjälpts åt? Det ena underlättade förvärvet av varorna och det andra att få in dem. Vad jag reagerar mot är dock att man, samtidigt som man talar för att öppna handelsvägarna och skapa en vidgad marknad o. s. v., blir överraskad över att importen blir större. Fortfarande kvarstår en bestämd motsättning mellan den politik som fördes på den tid herrar Hedlund och John Ericsson var statsråd, då vi just ingen penningvärdeförsämring hade, och den politik som nu tycks räkna med inflationen som något ödesbestämt, som man naturligtvis beklagar men i själva verket inte gör så förskräckligt mycket åt. Man gör ungefärligen så mycket som en ålderspresident i andra kammaren på sin tid talade om när han råkade komma in på utrikespolitiken och konstaterade: Den utrikespolitiska situationen kan vi inte göra mycket åt, men vi skall följa den med uppmärksamhet. Man följer inflationen med uppmärksamhet, men det man gör åt den har hittills varit fullständigt otillräckligt.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Jag skulle vilja säga ungefär som herr Sörenson, att i detta skede av debatten är väl det mesta avbetat; men jag känner ändå ett visst behov av att göra en personlig deklaration i dessa frågor.

Jag har velat se dagens debatt helt som en ekonomisk debatt utan något inslag av en nykterhetspolitisk målsättning. Visserligen har finansministern anfört, och däri har även utskottet instämt, att höjningen av alkoholbeskattningen också har ett nykterhetspolitiskt inslag därigenom att alkoholpriserna — åtminstone när det gäller sprit och vin — anpassas efter den allmänna prisutvecklingen. Det är möjligt att 4 kronor per liter på spriten och jämförbara ökningar på vinerna i någon mån kan dämpa konsumtionsökningen, men åtgärderna kan knappast medföra någon sänkning av nuvarande konsumtionsnivå. För att prisvapnet skall vara effektivt krävs enligt min uppfattning helt andra prishöjningar än finansministern nu föreslagit, ja, till och med åtskilligt mer än som föreslås i de längst gående motionerna, även om man med en prishöjning på 7 kronor per liter kanske så småningom börjar närma sig vad som brukar kallas en chockprishöjning. Man har dock en ganska lång bit kvar om man skall få samma effekt som exempelvis danskarna uppnått med prisvapnet.

Jag vill därför se propositionens förslag och utskottets tillstyrkan därav i huvudsak som en åtgärd vilken som helst för att suga upp den köpkraft som enligt nästan alla ekonomers mening är för stor; och ett sådant förslag har även jag ställt mig bakom. Jag gör detta så mycket hellre som det här rör sig om en högst umbärlig och diskutabel konsumtion.

Ur mina synpunkter är det givetvis intressant att ta del av de nykterhetspolitiska motiveringarna i mittenpartiernas motioner, i vilka man vill höja alkoholbeskattningen ett stycke utöver

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

vad finansministern föreslagit. Det skulle för min del inte ha varit omöjligt att stödja dessa förslag, om motionärerna själva hade trott på den nykterhetspolitiska effekten och räknat med åtminstone en någorlunda måttlig nedgång av konsumtionen. Men så är inte fallet, utan jag har en känsla av att man velat ha kvar den höga konsumtionen för att få in mera pengar och därmed kunna ta mindre på annan konsumtion.

Detta är en av anledningarna till att jag i dag inte står med bland under-teknarna av reservation 1. En annan orsak är att jag, i likhet med flera tidigare talare, menar att den nyligen tillsatta utredningen om nykterhetsfrågorna skall få göra de överväganden som är nödvändiga för att vi inom rimlig tid skall ha tillfälle att ta ställning till den nykterhetspolitik som bör föras här i landet. I det sammanhanget kan jag inte tänka mig annat än att prisfrågorna kommer att spela en stor roll och att vi får se ett ordentligt utredningsmaterial om prisernas roll för totalkonsumtionen. Vid de avgöranden om framtidens nykterhetspolitik vilka i sinom tid skall fattas i detta hus på grundval av ett sådant material, hoppas jag att vi slipper inblandning av synpunkter som gäller statens finanser eller indragning av köpkraftsoverskott. För mig står det klart att inkomstökningarna från alkoholbeskattningen bör tillföras nykterhetsarbetet om prishöjningarna skall bli ett effektivt vapen i folknykterhetens tjänst.

Men för att återgå till dagens problem vill jag än en gång upprepa att nog skulle jag ha kunnat ansluta mig till den inbjudan av herr Bengtson, som vi har fått i dag, att rösta för en högre alkoholbeskattning och kunnat göra det utan några som helst samvetsbetänkligheter, om man från den sidan inte hade kopplat ihop alkoholpriset med lägre bensinskatt och lägre brännolja-skatt utan tagit både — och. Då skulle jag för min del utan vidare ha

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

kunnat gå med på den saken, men herr Bengtsons inbjudan i dag gäller ju bara att vi skulle vara med om högre sprit-skatte men inte de bensin- och bränn-oljeskatte som är aktuella.

Om jag ett ögonblick skall gå utanför resonemanget om alkoholbeskattningen och något sysselsätta mig med övriga frågor i det ekonomiska sammanhang som vi i dag behandlar, skulle jag bara vilja konstatera att finansministerns medicin ändå är i svagaste laget; utskottsmajoritetens är givetvis ännu svagare. Kan verkliga 565 miljoner kronors köpkraftsindragning vara nog när handelsbalansen under ett år försämrats med över en miljard kronor och när varor som annars kunnat exporteras gått åt inom landet?

Nu är väl inte sista ordet sagt i fråga om köpkraftsindragning under denna riksdag, men jag tycker att de mediciner som hittills presenterats är i absolut svagaste laget.

Redan utan lönehöjningar för statsanställda och sedvanliga tilläggsstater — men med en inkomstökning av 6 procent diskonterad på skattensidan — finns ett lånebehov av 200 miljoner kronor. Risker föreligger således att detta underskott kan mångdubblas. Nog hade inkomstsidan behövt förstärkas ytterligare en del om inte staten skall knuffa undan kommuner och företag från lånemarknaden och för att våra varor skall hitta vägarna ut till marknader utanför vårt eget land.

Som jag redan antytt hyser jag den uppfattningen att regeringens förslag om bil- och drivmedelsskatte hade behövt kompletteras med mellanpartiernas förslag till alkohol- och tobaksbeskattning. Man skulle alltså ha tagit hela bunten. Då hade det blivit någonting av en stor köpkraftsindragning.

Jag medger gärna att samma effekt hade kunnat uppnås genom nedpressning av statens utgifter. Men när man erfar hur högerpartiet exempelvis mottagit uppskovet med militärens beställningar förstår man hur svårt det är att

få prutningar till stånd där det verkligt finns pengar att hämta. Att riksdagens socialdemokrater skulle acceptera stora nedskärningar på den sociala sidan till dem som bäst behöver samhällets omvårdnad eller på utbildningssektorn är lika troligt som att högern föreslår ytterligare nedskärningar till krigsmakten. I det läget finns bara inkomstförstärkningar att ta till.

Jag ber, herr talman, att med det anförda få instämna i de yrkanden som ställts av utskottets ordförande.

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Med herr Wårnbergs personliga inställning förstår jag mycket väl att han vill avge en deklaration varför han röstar på det ena eller andra sättet. Men det var en sak som jag inte var vidare tilltalad av, nämligen när han betvivlade den årliga viljan i mittenpartiernas nykterhetspolitiska strävanden i detta sammanhang och ville renodla det hela till ett skatteförslag. Det finns ingen anledning att säga att vi inte har en verkligt årlig strävan också i nykterhetsavseende när vi lägger fram vårt förslag.

Herr Wårnberg säger att han skulle kunnat antaga min inbjudan till att rösta för vårt förslag, om den inte hade sammankopplats med bensinen och brännoljan. Vi röstar emellertid inte i något paket utan på varje punkt. Herr Wårnberg har möjlighet att i det fallet rösta på den linje som jag ansåg vara den riktiga. Dessa saker är inte sammankopplade propositionsmässigt.

Herr WårNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga herr Bengtson, om han har för avsikt att också rösta för högre brännoljeskatt och bensinskatt.

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt frågan, men jag vill ändå svara. Jag har icke för avsikt att rösta för högre brännolje- och bensinskatter.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! I den här skattedebatten har det kommit ett inslag av nykterhetspolitisk debatt. Trots att herr Einar Eriksson tycker att det är olämpligt att föra en sådan debatt vid detta tillfälle vill jag blanda mig i den ett ögonblick. Här har bl. a. herr Erik Filip Petersson sagt att man inte skall göra det lättare att komma över spriten, och herr Sörenson påpekade att ett höjt spritpris medför en minskad konsumtion av sprit. Jag vill stanna vid den frågan en stund. Jag tror nämligen också att spritprisets höjning i någon mån minskar konsumtionen. Det visar erfarenheten. Men erfarenheten visar också att minskningen är av övergående natur. Jag tror att minskningen framför allt gäller den spritförbrukning som håller sig inom måttliga gränser. Det är alltså de lojala och de skötsamma medborgarnas spritkonsumtion som i första hand reduceras. Om det emellertid också är sant att bruket föder missbruket — det är ett vanligt uttryck, och jag tror att det ligger mycken sanning i det — har de höga spritpriserna även en viss betydelse för att hejda missbruket.

Men den stora effekten när det gäller att komma åt missbruket får man inte genom spritpriserna. Många missbrukare, som redan nu i inte ringa utsträckning anlitar langare för att komma över sin sprit, betalar säkert ofta mycket mera för spriten än systembolagets priser. Nej, missbruket kommer man åt genom att försvåra möjligheten att komma över spriten, genom att begränsa tillgången på sprit. Det är en uppfattning som jag vid flera tillfällen har framfört i kammaren.

Tyvär har den i höstas tillsatta alkoholpolitiska kommittén fått sitt i övrigt allsidiga och förutsättningslösa uppdrag begränsat så till vida att den inte får undersöka möjligheterna och förutsättningarna för att återinföra något slags system med begräsning av inköpsrätten. Vi är några stycken här i

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

kammaren som har motionerat om att det skall utfärdas tilläggsdirektiv i den frågan. När det ärendet kommer upp till behandling här i kammaren, kan tillfälle ges till en utförligare nykterhetspolitisk debatt. Jag har velat antyda detta i anslutning till de många inlägg som gjorts just om spritprisernas begränsande inflytande, vilket jag tror är ganska relativt. Kungl. Maj:ts proposition innebär i detta sammanhang i stort sett en anpassning av spritpriserna till det allmänna kostnadsläget. Jag har inte något att invända mot det.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan komme att framställas *först* särskilt såvitt avsåge alkoholbeskattningen, *därefter* särskilt rörande beskattningen av motorbränslen, *vidare* särskilt i vad anginge bilaccisens storlek, *ytterligare* särskilt såvitt gällde ikraftträdandet av den höjda bilaccisen samt *slutligen* särskilt i fråga om utskottets hemställan i övrigt.

I vad gällde utskottets hemställan såvitt avsåge *alkoholbeskattningen*, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle bifallas, dels också att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Stefanson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 1

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

såvitt avser alkoholbeskattningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Stefanson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 93;

Nej — 37.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I fråga om utskottets hemställan avseende *beskattningen av motorbränslen*, anförde nu herr talmannen, komme propositioner att framställas först särskilt beträffande skatt på bensin, därefter särskilt angående skatt på gasol samt vidare särskilt rörande skatt på brännolja.

Såvitt anginge utskottets hemställan beträffande *skatt på bensin*, yttrade vidare herr talmannen, hade yrkats

1:o) att densamma skulle bifallas;

2:o), av herr *Stefanson*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid betänkandet avgivna, med 2 betecknade reservationen i förevarande del; samt

3:o), av herr *Nilsson, Ferdinand*, att kammaren skulle avslå utskottets hemställan i denna del.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden

och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan i förevarande del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav, och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till det av honom framställda yrkandet, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 1 såvitt avser skatt på bensin, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Stefanson m. fl. vid betänkandet avgivna med 2 betecknade reservationen i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 71;

Nej — 57.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Med avseende å utskottets hemställan såvitt avsåge *skatt på gasol*, gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till densamma samt vidare på godkännande av den av herr Stefanson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 2 betecknade reservationen, såvitt nu vore i fråga; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 1 såvitt avser skatt på gasol, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr *Stefanson* m. fl. vid betänkandet avgivna, med 2 betecknade reservationen, såvitt nu är i fråga.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 71;

Nej — 60.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Beträffande utskottets hemställan i vad rörde *skatt på brännolja* gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till densamma samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr John Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 3 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ericsson, John*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 1 såvitt avser skatt på brännolja, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr John Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 60;

Nej — 71.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Härefter bifölls på gjord proposition vad utskottet hemställt i fråga om *bilaccisens storlek*.

Rörande utskottets hemställan såvitt avsåge *ikraftträdandet av den höjda bilaccisen*, yttrade vidare herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr John Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 5 betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ericsson, John*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och god-

Ang. alkoholbeskattningen, m. m.

kändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 1 såvitt avser ikrafträdan av den höjda bilaccisen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr John Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 5 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 60;

Nej — 71.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet *i övrigt* hemställt i detta betänkande.

Anmäldes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 53, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att andra kammaren fattade samma beslut som första kammaren.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 23, med förslag till lag om företagsinteckning m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 13.00.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Torsdagen den 3 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 23, med förslag till lag om företagsinteckning m. m.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 24, med förslag till lag om vad som är fast egendom; och

nr 26, angående anslag till markförvärv för övningsfält m. m. för budgetåret 1966/67 m. m.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.01.

In fidem

Fritz af Petersens
